

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus I. Cœlum Empyrium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

C.

TITULUS I. CÆLUM EMPYRIUM.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

Jacob servavit pro Rachel septem annis. Gen. 29. 20. Nos septenario hujus vitæ pro præmio vitæ æternæ. S. Bonaventura in Pf. 131.

Non est in loco nostro consuetudinis, ut minores antea tradamus ad nuptias. Gen. 29. 26. Pulchra erat Rachel, & Jacob dilectissima; Lia lippa: per quam Doctores vitam præsentem, per Rachelem vitam beatam significant. Robertus Holkot lect. 131. in Sap. c. 10. Cœlestis patriæ juniorem illam Rachelem, id est, beatitudinem, pulchram, & decoram, dare antelaborem præsentis vitæ, mos non est: & ideo oportet prius accipere Liam lippam, ut postea habeamus Rachelem decoram. Sylveira in Jo. 16.

Facies & mensam &c. Ex. 25. 23. Sanctum est Ecclesia militans tendens ad Sanctum Sanctorum, id est, ad cælum; in qua alii se dedunt elemosinis, & operibus charitatis: hoc significat hæc mensa panum. Alii se dedunt doctrinæ, & vitæ sanctæ; hoc significat candelabrum. Alii orationi, laudique Dei; hoc significat altare thymiamatis. Coronam habet mensa: ut significet, misericordes, non tantum in cælo, sed etiam in terra, benedici. Corn. hic.

Duo leones stabant. 3. Reg. 10. 19. Leo erat insigne tribus Juda, David, & Salomonis, ob robur, & regnum. Gen. 49. 9. Ita & Christi Apoc. 5. 5. Voluit Deus dare in Salomone specimen & tenem idæam felicitatis, & gloriæ æternæ, quam suis Electis ab æterno præparavit in cælo. Corn. hic.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Pf. 14. 1. Quæ hic est Ecclesia, est tanquam tabernaculum in incolatu; quæ autem supra est Ecclesia, est civitas tuta, & munita. Tabernaculum est hæc vita, mons autem est cælum. S. Chryl. hic.

Quis ascendet ad montem Domini? Pf. 23. 3. Vocatur mons Domini domus cœlestis, quæ est verè sublimis, & sancta. Rob. Bellarm. hic.

Domine, apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen. Pf. 35. 10. Sæpe Sacra Scriptura lumen, & flumen, combinat. Apoc. 22. 1. Lumen gloriæ beatorum describitur per fluvium paradisi. Hoc est ergo paradoxum Mardochei somnium, ex aquis solis; id est, ex tribulatione oritur gaudium. Fingunt poëtæ solem, cum occumbit, ex labore diurno anhelum, se aquis immergere, noctu se ablueri, & refrigerari; & manè vegetum prodire, & renasci. &c. Corn. hic.

Quid est tibi mare, quid fugisti? Pf. 113. 5. Quis mihi aliquando det perfectè discere regionem dissimilitudinis? quis mihi dare possit, introire in terram promissionis; ut & æquè videre possim fugam maris, conversionem Jordanis? Pulchrum spectaculum, satisque jucundum! videre aquam maris fugientem, videre aquam Jordanis revertentem; amaram recedere, dulcem refluere, amaritudinem deficere, dulcedinem redundare. Rich. à S. Viç. tr. de exterm. mali &c. c. 1.

Da partes septem, nec non & octo. Eccles. 11. 2. S. Greg. 1. mor. 35. c. 7. anagogicè sic explicat: per septenarium numerum hoc, quod septem diebus agit, tempus præsens expressit; per octonarium verò vitam æternam designavit. Acsi aperte diceretur: sic dispensa temporalia, ut appetere non obliviscaris æterna. Hinc est, quod Ezech. 40. 26. 31. gradibus templum ascenditur; ut ex ipsa ejus ascensione dicatur, quatenus per septem, & octo, & temporalis sollicitè dispensetur actio, & providè mansio æterna requiratur. Corn. hic. Octonarius numerus non tantum attingit, sed superat quietis numerum, id est Sabbathum. Beda in Luc. 2. Octavum numerum resurrectionis gloriæ convenire penè omnibus claret. Adde numerum esse novi testamenti: nam septenarius veteris erat ob Sabbathum; in Novo Octavus. Hinc Hier. in Ezech. 40. post 7. octonarius ponitur numerus; ut de Synagoga ad Ecclesiam, de veteri instrumento ad novum, de terrenis ad cœlestia, transeamus. Adde, esse numerum æternitatis, ut conjicit Aug. in Pf. 6. quoniam, inquit, omnia tempora 7. dierum repetitionevolvuntur, octavus fortè ille dictus est, qui varietatem istam non habebit. Et in Pf. 111. potest, inquit, pro Octava intelligi, pro æterno sæculo.

Osculetur me osculo. Cant. 1. 1. Supremum osculum Deus tribuit beatis in gloria, cuius gratia cætera conceduntur in terra. Id. hic Exh. 16.

Meliora sunt ubera tua vino. Cant. 1. 1. Ratio cur non comparet ubera botris, vel lac vino; sed ubera vino: quia in ubere, & botro, solum est lac, & vinum in spe; extrâ verò est in re, & possessione: quia melior est spes divinæ providentiæ, & lætæ ejus; quam possessio quarumcunque rerum terrenarum. Lud. de Ponte hic. Exh. 8. §. 3.

Judica mihi, ubi cubes in meridie? Cant. 1. 6. Meritò beatorum gloria vocatur merities, quoniam ultimus terminus est, & finis nostri ascensus, & profectus. Id. Exh. 9. Quantum meridiana lux splendore superat umbras, tantum æterna felicitas temporalem. Thr. 4. 20. *in umbra tua vivemus.* Merities beatitudo cælestis. Idem.

Introduxit me in cellam vinariam. Cant. 2. 4. S. Greg. quid per cellam vinariam congruentius, quam ipsam amœnam æternitatis contemplationem accipimus? in hac æternitate Angeli sancti vinò sapientiæ inebriantur; cum ipsum Deum facie ad faciem videntes, omni voluptate spiritali satiantur. Hanc sancta mens, si à sponso introducatur, postpositis omnibus temporalibus intrat; in qua ex illis angelicis deliciis, quantum sibi conceditur, gustat. Porrò vinum, quod in cella Dei bibitur, est charitas, & amor, inquit Guilielmus Paris. hoc vinò nihil castius, sapidius, calidius. Corn. hic.

Donec introducam illum. Cant. 3. 4. Id. est, ut S. Ambr. de Hæc. c. 5. in cælestem Jerusalem, quam S. Paulus matrem nostram vocat. Lud. de Ponte hic. Exh. 4. §. 3.

Comedi farvum cum melle meo. Cant. 5. 1. Hoc ad visionem Divinitatis spectat. Comeditur autem per visionem, per quam Deus possidetur, & intimè animæ conjungitur, in quo gustus reliquos sensus excedit. Vitis enim, auditus, & olfactus, non ipsum objectum sibi accipiunt, & possident; sed vel speciem ejus, seu imaginem, vel aliquam qualitatem; at gustus ipsum cibum, & potum sumit, & in suam substantiam convertit. Pl. 33. 9. *Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus.* Bibere autem vinum inebrians, ad beatificum amorem refertur; bibere cum lacte, ad abundantiam consolationis, quæ ex illo procedit. Et hoc est inebriari ubertate domus Dei, & torrente voluptatis ejus potari. de Ponte hic Exh. 4. §. 4.

Comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Cant. 5. 1. In terra suos vocat ad sobriam refectionem, in caelo ad ebrietatem. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Psalm. 16. 15. De Pinna in Eccles. Ethol. 6.

Floresce flores sicut lilium. Eccl. 39. 19. Anagogicè noster Pineda l. 6. de reb. Salom. c. 5. hæc verba refert ad gloriam, & jubulum, beatorum in caelo. Lilium enim est symbolum stolæ candidæ *Resurrectionis*, & dōis clarita-

tis. Unde angeli post resurrectionem Christi, ut eam suâ specie adumbraret, apparuerunt in vestibus liliatis, id est, candidis, & splendidis. Hinc tempore Paschali canit Ecclesia: *Sancti tui Domine floreant sicut lilium &c.* Corn. hic.

Respice Sion civitatem solemnitatis nostra, oculi tui. Is. 33. 20. Sion est hieroglyphicum cælestis patriæ. Id. hic.

Assument pennas sicut aquile. Is. 40. 31. Beati sunt aquilæ acutissimi visus in visione Dei; fulmine non tanguntur, non timent damnationem; quæ omnibus hic est terrori. Corn. hic.

Ibi erit mensis ex mense, Sabbathum ex Sabbatho. Is. 66. 23. Id. est, continua quædam, & mirabilis, successio neomeniarum, Sabbathorum, festivitatum. de Ponte in c. 1. Cant. Exh. 9.

EX NOVO.

Tunc iusti fulgebunt sicut sol. Matth. 13. 43. In sole autem quatuor dotes glorificati corporis intelliguntur: in claritate luciditas; item, quia exiens ab oriente, statim apparet in occidente, & in hoc agilitas; in hoc, quod transit per vitrum, subtilitas; in hoc, quod radius ejus non læditur, impassibilitas. Hugo Card. hic.

Conventione factâ ex denario diurno. Matth. 20. 2. Præmium illud diurnum denarium appellavit: quia denarius numerum omnem in se continet; ut hoc nomine bona omnia in æterno illo præmio inclusa esse intelligeremus. Diez festo SS. Philip. &c. c. 2. Cur beatitudo cælestis denario comparatur? Respond. adeò auri cupiditas hominum animos ad se rapit; ut denarii lenociniò summa beatitudo fuerit significanda, quò ardentius ad illam homines moverentur. Sylv. hic. q. 6.

Homo quidam, Luc. 14. 16. JESUS est; fecit cœnam magnam æternæ beatitudinis, & *misi servos suos*, angelicum ministerium, ad invitandum homines ad cæleste convivium. Cæter. hic. Magna cœna est propter magnum apparatus, propter magnum locum, propter magnos convivas, propter magnum numerum convivarum, propter magna fercula, propter magnam durationem. Apparator est ipse O. M. D. Esther 1. 3. magnum convivium exhibuit Rex ille magnus Assverus, qui 127. provinciis imperabat. Rex verò regum, qui cœli, terræque Dominus infinite potens; ut gloriam, potentiam, liberalitatem, & benevolentiam suam erga homines ostendat; qualenam convivium exhibuit? Punctum est terra, si cum cœlo confertur; punctum convivia omnia regum ad convivium regis cælestis. Convivæ, omnes nobiles filii Dei; Angeli, & homines. *Vidi turbam magnam &c.* Apoc. 7. 9. Fercula quid majus? quid dulcius, concipi potest Dei visione? beatificòque amore, corporis gloriâ, convictu jucundissimo cum JESU, & Maria? Duratio est æterna. Assverus fecit grande convivium multò tempore 180. dierum. Eph. 1. 4. Quid hoc rem.

tempusculum cum æternitate comparatum? Bar-
radius D. 2. Pent. t. 3. l. 3. c. 15. Tertull. Greg.
Euthym. per cœnam magnam intelligit æternam;
ut rectè vocatur cœna, quia dabitur vespere in
fine vitæ post labores. Sylv. in Luc. 14. Cœ-
na magna ex magno factore, quia magnus Do-
minus. Magna ex appositione magna, æterno-
rum scilicet ineffabilium bonorum, ut nullus
eorum apprehenderet pondus, numerum, &
mensuram. Magna ex domo magna. *O quam
magna est domus Dei?* Baruch. 3. 24. Mag-
na ex dulcedine: *quam magna multitudo
dulcedinis tuæ Domine!* Pf. 30. 20. Cassian.
l. 6. c. 10. hic.

Vos ascendite ad diem festum hunc. Jo.
7. S. Cyrill. ego verò, cui umbræ cordi non
sunt, non ascendo ad diem festum hunc: quia
expecto veræ solemnitatis festum.

Vincenti dabo edere de ligno vitæ.
Apoc. 2. 7. Lignum hoc vitæ, est fruitio, &
beatitudo, indeque consequens immortalitas.
Corn. hic. Omnia festa nostra potius sunt æter-
næ felicitatis quædam præambula, quam vera festa
dicenda. Thom. Kemp. conc. 7.

Dabo illi stellam matutinam. Ap. 2. 28.
Stella matutina est lumen gloriæ, & clara visio
Dei, quam anima victrix per Christi gratiam adi-
piscitur post mortem. Dicitur *matutina*: quia
post noctem hujus vitæ illucescit. Item pro-
pter inchoationem beatitudinis, quæ complebitur
in resurrectione corporum. Ità Rich. à S. Vict.
Corn. hic.

Amitti solis albis. Apoc. 7. 9. Vestis
alba, sive splendida, notat candorem, & splendo-
rem cœlestis gloriæ, ad quam anhelamus, quam-
que ambimus, velut ejus candidati. Hinc
Christi gloriosa vestis apparuit candida sicut
nix. Quocirca S. Chrysostomus moriturus
communes vestes deposuit, usque ad calce-
os, & candidas induit, tanquam candidatus æ-
ternæ vitæ. Ità Baron. tom. 5. p. 255. Corn.
in Eccl. c. 9.

Ex Patribus, & aliis.

Omnis cultura, quam vita virtutis cultrix
fascipit, ad futurum Sæculum respicit; & cujus
principium octava dicitur, succedens sensibili
hujus temporis; quod septenariò numerò absolvi-
tur. Monet igitur inscriptio Pf. 6. & 11. *pro
octava*, ne oculos ad præsentem temporis statum
coniciamus, sed ut octavam respiciamus. S. Greg.
Nyss. tr. 2. de inscript. Psalmor. c. 5.

Ver futurum Sæculum est, quò omnia re-
vivescunt. Theophyl. in Jo.

Bonus Dominus, amator suorum, Christus,
regni sui similitudines iterat, variat comparatio-
nes; quas non de occulto semit, non captat de
cœlestibus; sed profert de quotidiano usu, de
communi conversatione proponit; ut ad omne
genus hominum perveniat, quod est omnibus
profuturum. S. Chrysol. serm. 99

Creatoris opera quælibet visibilia ad hoc
sunt ordinata, sic disposita; ut in præsentis vitæ
usibus ministrarent, & futurorum bonorum
umbram gererent. Rich. à S. Vict. de arca
myst.

Illius immensi gaudii futuri celebrem festiva-
tem recolit nunc Ecclesia umbraticè per Paschalis
festi solemnitatem. S. Honorius in die 1.
Paschæ.

§. II.

*Cœli, cœlestia, eorumque amatores,
per Dexteram designan-
tur.*

Ex Veteri.

Salvum me fac dexterâ tuâ. Psal. 59. 7. S.
Aug. hic: non salutem temporalem quero;
de hac fiat voluntas tua. Sed *salvum me fac
dexterâ tuâ*; transactâ nocte tribulationum, ad
dexteram inveniar inter oves.

*Dominus custodit te, Dominus protectio
tua, super manum dexteram tuam.* Psal. 120. 5. S. August. miratur, cur propheta fo-
lum dicat, super dexteram, non autem fini-
stram? solvit sic: sinistra nostra dicitur, quid-
quid temporaliter habemus; dextera nostra dicitur,
quidquid nobis æternum, & incommutabi-
le, Dominus pollicetur. Mendoza in 1. Reg.
4. annot. 13. Quidquid fit propter vitam æ-
ternam, dextera operatur; sinistrum verò est,
quidquid propter gaudia transitoria, aut optatur,
aut agitur. Et in oblivionem venit dextera fini-
stræ, cum virtutis amor, & consuetudo, supera-
verit. S. Prosper in Pf. 136.

*Læva ejus sub capite meo, & dextera il-
lius amplexabitur me.* Cant. 2. 6. S. Bernard.
f. 51. in Cant: quia per dextram, & sinistram, ad-
versa solent, atque prospera, designari; videtur
mibi hoc locò intelligi posse, lævam quidem
verbi, comminationem supplicii; dexteram
verò regni promissionem Apud Sylv. in Apoc.
1. q. 65. Læva sub capite esse dicitur, cum
præsens vita à mente, quæ cogitationum caput est,
despecta calcatur. Dexteræ verò amplexibus
stringitur, qui solius æternæ vitæ desiderii
undique delectatur. B. Petr. Damiani ep. 9.
In læva Christi temporalia ejus bona, in dextera
æternæ vitæ beatitudo, significatur. V. Beda in
Cant.

Ex Novo & Patribus.

*Nesciat sinistrâ tuâ, quid facias dextera
tua.* Matth. 6. 3. Sinistra nostra dicitur,
quidquid temporaliter habemus; dextera nostra
dicitur, quidquid nobis æternum, & incommu-
tabile Dominus pollicetur. S. Aug. in Pf. 120.
Audi hoc confirmatum in Cant. sinistra ejus sub
capite meo, & dextera ejus complectetur me.
Supponens sinistram ad consolationem, im-
ponens dexteram ad profecionem. Quid er-
go? Si dextera amplectitur, sinistra sub ca-
pite est? quid est, *nesciat sinistra, &c.*
Id est: quando bonum opus facis, propter vi-
tam æternam fac. Si propter solas res hu-
manas, & solam vitam, ista facis, sinistra
sola operatur; si autem propter vitam æter-
nam operaris; dextera sola operatur. Id.
ibid.

Homo

Homo manum habens aridam. Matth. 12. 10. Arida manus operationem sterilem, aut nullam, insinuat; dextera operationem pro supernis, & infallibiles actiones. Sanat hunc Dominus Sabbatho, manum aridam in bonitate naturali restituens; ut pro Sabbatho vitæ supernæ opera recta, & competentia, operetur. Sim. de Cass. l. 7. c. 22.

Dic, ut sedeat unus ad dexteram ejus. Matth. 20. 21. S. Chrysostr. in Catena: *Nescitis quid petatis.* q. d. ego vos vocavi de parte sinistra ad dexteram, & vos vestro consilio ruitis ad sinistram; ideo forsitan res per mulierem agebatur: contulit enim se diabolus ad consueta arma mulierum: ut, sicut Adam per mulierem spoliavit, ita & istos separaret per matrem.

Statuet oves quidem in dextris. Matth. 25. 33. per dexteram Spiritualia &c. A dextris beatos collocat: quia supernarum rerum amor ad tantam gloriam vos evehit; damnandos vero à sinistris: quia nimia cupido, quæ flagrant erga temporalia, eos in gehennam detruhit. (Hugo Card. hic: à dextris sunt, qui quaerunt æterna; à sinistris, qui quaerunt presentia Pinna in Eccl. Ethol. 145.)

Viderunt juvenem sedentem à dextris. Marci 16. 7. Merito angeli sancti in forma juvenili apparent; quia inde sunt, & illam vitam annuntiant, ubi nullus senescit; sed sempiterna juvenitudo consistit, in mensura ætatis plenitudinis Christi. Rectè quoque sedet in dextris, quia prospera venerat nuntiare, & consolationem æternam cunctis Fidelibus exhibere. Dion. Carthul. in Marcum. A dextris: quia celestis doni gaudium prædicabat: gaudium enim, & felicitas, per dexteram designatur. Et ideo angeli annuntiantes Christi resurrectionem ad dexteram sedent. Marci 16. 7. Apparuit autem à dextris altaris incensi: quia divinæ insignie misericordiæ deferebat. Dominus enim *à dextris est tibi, ne commovear.* Pl. 15. 8. S. Ambr. A dextris: ut significaretur, quod de celestibus civibus erat. S. Bonav. Prov. 3. 16. *longitudo dierum in dextera ejus.* Sylv. in Luc. 1. q. 14.

Stans à dextris altaris. Luc. 1. 11. A dextris apparuit, quoniam omnia erant in meliora mutanda; & à dextris ponendi erant omnes credentes ea, quæ ipse annuntiaturus advenerat. Simon de Cassial. 3. c. 1.

Mittite in dexteram navigii. Jo. 21. 6. Filii dexterae hi sunt, qui omnia, quæ faciunt, aut quaerunt, ad amorem supernorum referunt; ut nihil velint agere, habere, vel quaerere; quæ non patriæ supernæ convenient. Superna patria in designatione sua dexteram tenet; sinistra verò patriam terrenam, & infamam, præfert; quod insinuatione Judicii textremi, factis apertè cognoscitur, cum Electi ad dexteram, reprobi ad sinistram, ordinantur Id. 1. 14. Navigium est anima peregrina in mari hujus sæculi procelloso; cui ad sinistram à Domino constituta sunt corporalia, & temporalia bona; ad dexteram verò spiritualia, & æterna. *Lava ejus sub capite meo.* Cant. 2. 6. *in sinistra illius divit. a. & gloria.* Prov. 3. 16. Rete humanum desiderium est, quò liberè piscari possumus in temporalibus, & æternis. Consuluit igitur nobis Dominus piscari in spirita-

alibus, & æternis. S. Bern. Sen. tom. 2. f. 61. Dextera, & sinistra, significant vitam æternam, & temporalem; sive statum gratiæ & culpæ. Ibi mittunt rete, & piscantur ad sinistram; qui quidquid faciunt ad habendum temporalia. S. Vinc. Ferrer. fer. 4. Pascha.

Habebat in dextera sua stellas septem. Apoc. 1. 16. Ideo hic Christus dexteram stellis fulgentem ostendit, sinistram occultat: quia maxime gloriatur de misericordia, & hanc omnium oculis declarat; rigorem autem justitiæ abscondit. Sylv. in Apoc. 1. q. 65.

Dextera Patris est beatitudo perpetua, quæ Sanctis datur; sicut sinistra ejus rectissime dicitur miseria perpetua, quæ impiis datur. S. Aug. de Agone Christiano l. 12. c. 26.

Diaconibus supra sinistram humerum stola imponitur: quia, quidquid laboris in hac vita sufferimus, tanquam in sinistra portamus; donec à sinistra transeamus ad dexteram, in qua requiem habeamus. Innoc. Pontif. 3. l. 1. c. 5.

Debemus à Deo petere benedictionem dexterae, & non sinistrae; id est, æterna quaerere, & non temporalia: nam benedictionem sinistrae dat Deus quandoque iratus. S. Bonav. in Psalm. 128. 8.

Qui carnis adhuc fragilitate circumdatus, ad cœlestem vitam ascendisse cognoscitur, rectè filius dexterae nuncupatur. B. Petr. Dam. ep. 16.

§. III.

Cœlum vocatur Requies, Sabbathum festum.

Ex Veteri, & Novo.

Factum est vespere, & manè, dies unus. Gen. 1. 5. Quidquid humanum, limitatum est, & angustum; quidquid cœlestis, magnificum, & amplum; *Factum est vespere, & manè dies secundus.* Gen. 1. 8. Septimam autem diem, quæ Dominico, sacroque orio, dicabatur, vesper non obnubilat. Et cur dies septimus à ceterorum conditione excluditur? reliquis vespera & principium atulit, & nuntiavit finem; septimam verò diem, nec urget vespera, nec interturbat caligo. Quæ ergo ratione noctem non sustinet septimus dies? Reliqui dies mundialibus operibus dicati, inquietà volutatione, & moriuntur, & vivunt; Septimus tamen dies, qui felicissimum vitæ cœlestis signabat statum, noctis detrimenta non sensit, sed immortaliter jubare emicuit. Naxera in Jos. 2. §. 5. Dies septimus etiam nos ipsi erimus, quando ejus fuerimus benedictione pleni, atque refecti. Ibi vacantes videbimus, quoniam ipse est Deus, quod nobis ipsi esse volumus, quando ab illo cecidimus, audientes à seductore: *eritis sicut dii*; & recedentes à vero Deo, quò faciente dii essemus, ejus participatione, non desertione. Quid enim finè illò fecimus, nisi quòd in ira ejus defecimus? A quo refecti, & gratià majore perfecti, vacabimus in æternum; videntes, quia ipse est Deus, quò pleni erimus, quando ipse erit omnia in omnibus. Nam & ipsa bona opera nostra, quando ipsius potius intelliguntur esse, quam nostra; tunc

tunc nobis ad hoc sabbathum adipiscendum imputantur: quia, si nobis ea tribuerimus, servilia erunt, cum de Sabbatho dicatur: *omne opus servile in eo non facietis*. S. Aug. de Civit. c. 30.

Quod scriptum est in Gen. 2. 2. *quia requievit Deus in die Sabbathi ab operibus suis*, non videmus, vel tunc factum esse in die septima, vel etiam nunc fieri. *Pater meus usque modo operatur, & ego operor*. Jo. 5. 17. Erit ergo verum Sabbathum, in quo requiescet Deus ab omnibus operibus suis, futurum Sæculum; tunc, cum aufugiet dolor, & tristitia, & gemitus; & erit omnia, & in omnibus, Deus. Orig. in Numer. c. 28.

In idipsum dormiam, & requiescam. Pf. 4. 9. finem vitæ vult intelligi; *requiescam*, futuram beatitudinem. Cassiod. hic.

En lectulum Salomonis 60. fortes ambiunt &c. Cant. 3. 7. Lectulus Salomonis gloria est supernæ beatitudinis, in qua ipse Rex pacis cum sanctis suis perpetuo quiescit. V. Beda hic. Fortissimi ex Israel, id est, ex his, qui Deum mente contemplantur, & quærent; & quorum ferventiora fuerint desideria spiritualia, hunc lectulum ambiunt; vehementibus enim desideriis accensi, undique circumeunt, & aditum quærunt, ut quietem hanc degustent. Rich. à S. Vict. *En lectulum!* non magnam stratum; sed vel minimam lectulum Dei ingentes creaturam animos fatiat. Bæza l. 1. c. 7. §. 18.

Sedebit populus meus in pulchritudine pacis. Jl. 32. 18. Dignum notatu est, quod in sacris literis, quotiescunque fit mentio de statu Sanctorum, in termino, qui consistit in visione, & fruitione Dei, explicatur per terminos significantes quietem: ut hic Jl. & Math. 19. 28. *Sedebitis & vos &c.* & Paulus 1. Cor. 15. 20. vocat Sanctos nomine dormicionis, quæ significat quietem. Quando autem loquitur de statu Sanctorum in via, qui consistit in progressu virtutum, & meritorum, explicat per nomina significantia motum: sic *currite* 1. Cor. 9. 24. Pf. 83. 6. *ascensiones in corde suo disposuit*. Diez. Beatitudo.

Respice Sion civitatem solemnitatis nostræ. Jl. 33. 20. Celebrant enim, qui sunt in ista civitate, continuum festum; qui nihil aliud faciunt, nisi quiescere, videre, amare, laudare; quæ conveniunt festo. S. Thom. Dom. 19. Pent.

Et cum sedisset. Math. 5. 1. Ad æternam quietem nos expectare præmonstravit, cum sedisset in monte, Sim. de Cass. l. 10.

Transfiguratus est ante eos. Math. 17. 2. Invitabit Jesus in illa transfiguratione terretios ad cælestia, mortales ad immortalia, homines ad divina, agonizantes ad quietem, peregrinos ad patriam, ad refugium miseris. Id. l. 4.

Docebat illos Sabbathis. Luc. 4. 31. Sabbathis docebat pro ultimo Sabbatho, & ad quietem in virtute invitabat mortales; cujus doctrinam non apprehendunt, nisi corde quieti. Id. l. 9.

Et sedebat super thronos. Luc. 22. 30. Beatitudo consummata comparatur thronis, & sedibus Apoc. 3. 21. quæ sunt ad quietem deputata: quia est ultimus terminus, & quies Beatorum.

Polyanth. Sac. Tom. I.

cessavit enim jam via, peregrinatio, ascensus. At beatitudo hujus vitæ comparatur scala, ad ascendendum. Lud. de Ponte in Cant. 1. Exh. 17. §. 3.

Sicut septimus dies, qui per omnem celebratur hebdomadam; vel certe septimus quietis annus, qui per omne septennium celebratur, hujus temporis significant requiem, quæ Sancti solum Deum diligunt, & in ea à cunctis Mundi perturbationibus requiescunt; ita per Jubileum, quinquagesimum videlicet annum, illa ultima requies designatur; quæ videlicet Electi omnes securâ semper, & interminabili, requie perfruuntur. B. Petrus Dam. l. 5. ep. 24.

Homo fit Sabbathum Dei, & Deus Sabbathum hominis; cum & ipse in Deo, & Deus requiescit in eo. Id. l. 2. ep. 5.

Pietatis, ac religionis, finis, est æterna in Deo requies. Clem. Alex. l. 1. pedag. c. 13.

Vocatur Æstas.

Videte scilicet &c. Luc. 21. 29. Bene regnum Dei æstati comparatur; quia tunc mororis nostri nebulae transeunt, cum vitæ dies æterni solis claritate fulgeant. S. Greg. l. 4. hom. 1.

Regnum Dei, post hyemem, & tempestatem, quali æstas adventurum justis; tamen tunc peccatoribus futura fit hyems, & tempestas: nam illi præsens Sæculum pro ætate habent, futurum autem pro hyeme Theophyl. in Luc. 21.

Vocatur Corona.

Dabo tibi coronam vitæ. Apoc. 2. 10. Cur non addit æterna? cum revera ita sit? sed hoc subintelligitur: quia, cum hæc corona detur à Deo, certum est, quod sit æterna; talia enim sunt dona Dei. Sylv. hic.

Quilibet Beatus Rex erit totius regni celestis; sicut Ap. 1. 5. scriptum est, *primogenitus mortuorum, & princeps regum terræ*. S. Bern. Sent. 1. l. 11. Artic. 3.

Vocatur Dies.

In illo die vos cognoscetis. Jo. 14. 20. Dies merito vocatur ille, in quo & Jesus, & Pater, sese nobis revelabunt. In die solum, & non potius in annis illis; imò per infinita sæcula, cognoscemus; sed ea inftar brevissimi diei reputabuntur. *Buccinate in neomenia tuba, in insigni die solemnitatis vestræ*. Pf. 80. 4. Diem solemnitatis humanæ vocat tempus illud, quo novam lucem homines intrabunt in voce tubæ, in voce archangeli. Sed cur æternitas dies, dicitur? facit id revelatio majestatis divinæ, cujus in gaudia homo intrans, momentum reputat æternitatem ipsam. Buccina tu nobis, bone Jesu, in neomenia tuba, in insigni die solemnitatis nostræ. Verè insignis dies, ubi divina majestas se manifestat: nihil insignius, sed nihil succinctius. Diem dixi? hora est; hora verò insignis, & solemnus. Gilbert. lib. 18. in Cant. S. Laurentius Just. in fasc. amor. c. 6. Sola dies illa desiderabilis, sola amabilis; in qua Divinitatis immensitas purò contemplatur intuitu. Ista nempe dies illa sublimis est, de qua Dominus ait:

in illa die cognoscetis &c. Baeza t. 3. l. 14. c. 17. §. 24.

§. IV.

Caelum caret omni malo.

Malleus, & securis, & omne ferramentum, non sunt audita in domo, cum edificantur. 3. Reg. 6. 7. Hic foris tundimur, ut illuc sine reprehensione veniamus; hic malleus, hic securis, hic omnia tunctionum resonant ferramenta: in domo autem Dei nulli ictus audiuntur; quia in aeterna patria omnis jam percussionum strepitus concitescet: nequaquam ibi malleus percutit; quia nulla animadversio affigit. S. Greg. morall. 34. c. 10.

Eripisti animam meam de morte &c. Pl. 55. 13. haec tria in futuro Saeculo prostantur; quando jam nec anima peccando morietur, nec oculi mala sua deslebunt, nec pedes labentur. Cassiod. hic.

Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Pl. 114. 7. Expone, o propheta, hanc tuam requiem: qui eripuit animam meam de morte &c. placebo Domino in regione vivorum; hoc est, licet beatitudo nullum mihi bonum importaret; praclare mecum factum existimarem, dum me a miseris hujus Saeculi liberaret. Non accedet ad te malum; & flagellum &c. Pl. 90. 10. absterget Deus omnem lacrymam. Apoc. 21. 4. Pinna in Ecl. Ethol. 6.

Duodecim fructus gloriae immortalis. Primus fructus sanitas absque infirmitate; II. juvenus sine senectute; III. Satietas sine fastidio; libertas sine servitute; pulchritudo absque deformitate; immortalitas; abundantia sine indigentia; pax sine perturbatione; securitas absque timore; cognitio absque ignorantia; gaudium sine tristitia. S. Bonav. diat. salut. c. 50.

In festo Paschae rogavit S. Gertrudis Dominum, ut se instrueret, quali devotione eum laudare posset per Alleluja, quod toties in festo illo repetitur. Respondit Dominus: convenientissimum poteris me per Alleluja collaudare in unione laudis supercaelestium, qui per idem jugiter me laudant in caelis. Et adjecit Dominus: nota ergo, quod in illa dictione Alleluja omnes vocales inventiuntur praeter O, quae dolorem significat; & pro illa duplicatur prima vocalis, scilicet A. Insinuat. div. Gertrud. l. 4. c. 27.

§. V.

Caelum abundat omni bono.

Ex Veteri.

Ostendam omne bonum tibi. Ex. 33. 19. Ita locutus est Deus Moysi confirmaturus ejus animum, & induraturus contra omnes, quae illi impendebant, calamitates. Incertò auctore.

Torrente voluptatis tuae pozabis eos. Pl. 35. 9. Cur non dixit de torrente? nisi quia

aviditatem bibentium voluit exprimere; quasi torrentem ipsum vellent ebibere, si possent. S. Ambr. hic.

Mellior est dies una in atriis tuis super millia. Pl. 83. 11. Unicum beatitudinis momentum non jam dicit intra intimos sanctuarii recessus, sed ad limina tantum: in atriis, plus liquidissima voluptatis affert, quam quidquid omnes simul homines à mundi initio ad finem usque gustant. Segneri. D. 2. Quadr. 510.

Habitavi cum habitantibus Cedar. Pl. 119. 5. Cedar nigredinem, tenebrasque significat. Unde Cant. 1. opponuntur tabernacula Cedar pellibus Salomonis; id est, tentoria nigra, tabernaculis pretiosis, & splendidis. Verè autem civitates, & palatia regum hujus Mundi, nihil sunt, nisi tabernacula rusticorum, comparata ad mansiones caelestis Jerusalem, Bellam. hic.

Introduxit me Rex in cellaria sua. Cant. 1. 3. Nomen illud Rex non satis aptum instituto videtur: cum enim in hoc dramate Amor divinus, & fidelis anima, pastoritias induant personas, similitudines, & exempla, à rure, pascevis; cur hic ad regiam aulam divertunt? Agitur hic de laetitia, & spiritualibus gaudiis. Horum abundantiam ut palam faciat, non intra angustias tenuis pastorum vitae se continet. Induit sapè Deus personam agricolae, vinicolae &c. sed in praebendis deliciis Regem agit magnificum. Observat id Orig. hom. 1. ex 4. in Cant. Pinna in Ecl. Etho. 7.

Manus illius plena hyacinthis. Cant. 5. 14. Quia quicumque illius opera pio corde imitantur, felicitatis aeternae muneribus in retributione ditantur. S. Greg. in Cant.

In illa die erit Dominus exercituum corona gloriae. Jl. 28. 5. Vicissim Christus verius, quam Paulus, Beatis dicit, Philipp. 4. 1. **gaudium meum, & corona mea.** Doultremat. l. 1. c. 5. sect. 6.

A Saeculo non audierunt, neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus absque te, quae preparasti expectantibus te. Jl. 64. 4. Hic locus accipitur de futura Fidelium gloria. Corn. hic.

Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. Habac. 2. 3. Nota verborum quasi contradictionem. In primis supponit, quod Dominus remunerator moram facit; dein asserit, quod moram non facit, dum ait, non tardabit. Quomodo non tardabit, siquidem moram facit? moram quidem facit longam, & molestam, dum non venit; at ubi jam aderit, remunerationem afferens; tot affundet gaudia, quae prorsus memoriam deleant praeteritae morae; adeo ut minime videatur moratus, sed velocissime advenisse. Rupert. hic: cum venerit, non tanquam tardus aderit, sed totum praeteritum tempus videbitur fuisse nimiae brevitate. Baeza. t. 3. l. 13. c. 3. §. 10.

Ex Novo.

Intra in gaudium Domini tui. Matth. 25. 21. Tam magnum est gaudium caelestis patriae de

de Deo, ut non possit concludi in homine; & ideo homo *intrat in gaudium* illud incomprehensibile, & non intrat gaudium illud in hominem, velut comprehensum ab homine. Sylv. hic. q. 11. ex Cajetano. Id est, patriam celestem, & divitias gloriæ Creatoris; ut immergaris, & absorberis in Deum. Dion. Carthuf. hic Ad cœlum, ad cœlum, Fideles devoti! ad cœlum! ad cœlum! quid nobis cum hac lacrymarum valle, ubi meræ miseræ! hic nemo suâ sorte contentus vivit. Formosa Rachel, sed sterilis; Lia fecunda, sed lippa; Naaman locuples, sed leprosus &c. Ecce per patentes sponte paradisi januas Angelorum chorus obviâ procedit, qui festivâ musicorum organorum symphoniam, & canoro vocum concentu, insonabunt: *mirum in gaudium &c.* ut primâ hac officiosâ salutationis formulâ futuræ beatitudinis magnitudinem designent; quæ ulquequaque infinita est, & omni ex parte immensa; atque adeo, ut observat Anselmus, cum gaudium instar oceani vastissimum in nos intrare nequeat, nos gaudio immergamur. Segneri. D. 2. Quadr. f. 10.

Porrò unum est necessarium. Luc. 10. 42. Hoc scilicet est Regnum Dei, quò habitò nihil deest. S. Bonav. hic.

Præcinge te, & faciet illos discumbere. Luc. 12. 37. Ineffabilis Beatorum gloria hic comprehenditur. Quanta hæc gloria! verum omnium Creatorem, ac Dominum, accingi, & accinctum eis ministrare. Diez Conc. 1. in Comm. Conf.

Intingat extremum digiti sui in a-
quam. Luc. 16. 24. An tantam putabat inesse vim in digito Lazari, seu in sancta ejus anima, ut posset linguam ejus recreare? O cœlestia refrigeria! ex mente S. Augustini, tantæ estis virtutis, ut pelagi hujus vel guttula æterna sedet damnatorum incendia. Escob. t. 6. par. Chr. sect. 2. §. 4. Tanta est dulcedo futuræ gloriæ, ut si una gutta in Infernum deflueret, totam damnatorum amaritudinem dulcoraret. S. Aug.

Petite, ut gaudium vestrum sit plenum. Jo. 16. 24. Illud gaudium plenum est, quod perfectum, & integrum est; quod nunquam finitur, & æternum est. S. Euseb. Emis. D. 5. post Pascha. In quo autem gaudium plenum esse poterit, nisi ut veniamus, & appareamus ante faciem Dei? Igitur cum dicit, *petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum*; illa tantummodo petenda esse innuit, quæ proficiant ad visionem Dei, in quo solo plenitudo gaudii est. S. Rupert. in Jo. c. 14. lib. 11.

Quia statis aspicientes in cœlum? Act. 1. 11. Cur nec Petrus, nec Discipuli, solum aspiciunt, & nihil loquuntur? Petrus in Thabor dixit: *bonum est nos hic esse.* Matth. 17. 4. Respond. in Thabor fuit umbra, & similitudo gloriæ; in Ascensione portæ cœli aperiantur, & omnes Angeli obviâ eunt. A magnificentia veræ gloriæ mens ita stupescit, ut nec verbum possit proferre. Sylv. hic. q. 23.

Unus dies apud Dominum sicut mille anni, & mille anni sicut dies unus. 2. Petr. 3. 8. Speculum exemplorum dist. 9. c. 65. narrat: Monachum quandam in choro canentem versum dictum, mirantem, quomodo id

Polyantib. Sacr. Tom. I.

verum esset? meditandum egressum in nemus, ibi audisse aviculam suavissimè canentem; quæ cum demulsi, & deminuit per 300. annos sine cibo, potu, somno. Avolavit illa deinde, ac ipse rediens ad se, reversus ad monasterium, & chorum, quasi Tertiam ejusdem diei cantaturus, (putabat enim adhuc eundem diem, quò è choro exierat, perdurare) vidit alios monachos, alium chorum, omniaque alia. Abbas sciscitatus nomen monachi, reperit in chronicis monasterii, eum ante 300. annos vixisse, & choro exisse, nec amplius comparuisse. Sumpsit deinde Monachus S. Synaxin, & illicò expiravit. P. Franciscus Costerus historiam hanc diligenter investigavit, comperitque revera accidisse in Monasterio Affligenti Ord. S. Benedicti, quod in Belgio situm est inter Bruxellas, & Alostum, ut ipse mihi in Belgio affirmavit Corn. hic.

Vincenti dabo manna absconditum.

Apoc. 2. 17. Utique cœlestem paradysum: quia, sicut manna omne delectamentum in se habebat, & cujusvis palato accommodabat suum saporum; ita cœlestis beatitudo omnia gaudia, & voluptates, in se habet; & quidquid dulce, pulchrum, excellens, & bonum, mens humana potest aut appetere, aut fingere; planè in cœlo gustabit, & possidebit! Fernandus in Gen. 2. sect. 4.

Absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Apoc. 21. 4. Lacrymam dicit, non lacrymas. An lacryma erat, & non potius lacrymarum flumina, de quibus Pl. 6. 7. *lavabo per singulas noctes lectum meum &c.* Ubi remuneratio accedit, ut absterget; tanta ibi gaudia, ut instar unius lacrymulæ appareant lacrymarum flumina. Bæza t. 3. l. 13. c. 3. §. 10.

Ex Patribus, & aliis.

Si tanta nobis facis in carcere, quid ages in palatio? Si tanta solatia in hac die lacrymarum, quanta conferes in die nuptiarum? S. Augustin. Soliloq. c. 21.

Neque enim magnus es tu, & parva merces tua; sed ut magnus es tu, ita magna merces tua; quoniam non aliud es tu, & aliud merces tua; sed tu ipse magnus nimis, tu ipse merces magna nimis. S. Aug. ib. c. 36.

Esti gehenna non esset, adhuc omnium essent miserrimi; quibus cum liceat unâ cum Dei Filio regnare, & glorificari; tantis seipos bonis defraudant S. Chryl. in Jo. hom. 79. Nonne, si minutim incidis, si innumeras mortes mori, si innumeras animas, & totidem quotidie corpora traditurum iri oporteret; nonne omnia pro tanta gloria subeunda essent? Id. ib.

Sicut in cœlo omnia apponuntur bona, sic in Inferno omnia mala; ibi convivantes sunt omnes reges, hic convivantes sunt omnes carnifices; ibi ministrat Christus, hic diabolus; ibi sanctis datur in cibum omne bonum, hic peccatoribus miseris serpentes dantur ad devorandum. S. Bonav.

Cogita, quidquid vis; quidquid potes, exopta: excedit cogitatum omnem, desiderium omne exsuperat illa felicitas, æternitas illa, beatitudo illa. S. Bern. serm. de verbis Petri. Ecce nos relinquitur omnia. B b 2 Quan-

Quanta sint illa, quae à Deo preparata sunt homini, etiam livor prodit inimici, S. Casar. Arel. sect. 28.

Ducitur anima in refectorio (caelo) ubi sine fame reficiatur, sine sita inebrietur. In dormitorio, ut ibi sine torpore dormiat; in oratorio, ut ibi sine tædiooret; in claustris, ut ibi sine fastidio sedeat. Pectus Jesu ibi est refectorium, sinus Jesu ibi est dormitorium; vultus Jesu ibi est oratorium. Latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum Jesu, ibi est Claustrum Confortium Jesu, & omnium Beatorum, ibi est Capitulum. Petr. Cellen. l. de panib. c. 7.

Non aliquid potest in caelo esse privatum, quod non fiat commune; ubi tanta est unitas, sincera dilectio, perfecta pax, invidentia nulla. S. Laur. Just. l. de cont. Mundi c. 13.

Nullum genus poenarum Martyrum esset justum pretium, nec pro una sola hora essendi in paradiso: tanta est excellentia hujus gloriae. S. Vinc. Ferr. f. 4. post ramos palm.

Corpora gloriosa ita pulchra sunt, tantamque undequaque gloriam spirant; ut rei tam supernaturalis, & ita eminenter pulchra, aspectus hominem velut extra se rapiat, & velut dementem reddat. Est in caelo non aliud oculorum oblectamentum foret, quam summa gloriosorum corporum pulchritudo; nimis quam magna gloria esset, praesertim ipsam Humanitatem Salvatoris N. J. C. videre, ex vita S. Theresiae.

§. VI.

Caelestia gaudia ex praesentibus aestima.

Ceciderunt in faciem suam. Matth. 17. 6. Corruunt discipuli tantum gloriae pondus non ferendo; ut contempleris, quam immensum gloriae pondus preparatum, amantibus Deum. S. Xaverius stilla dulcedinis potatur, & exclamat: satis est Domine! satis est! Escob. t. Chr. mir. obl. 5.

Transfiguratus est coram ipsa. Marci 9. 2. O quanta felicitas! visioni Deitatis, inter choros angelorum, adesse perpetuo, si tantum transfigurata Christi Humanitas, duorumque societates Sanctorum, ad punctum visa delectat. V. Beda hiecl. 3. c. 8.

Si tam innumera, & varia dona tua, quae nunc amicis pariter tribuis & inimicis; quam magna, & innumerabilia, quam dulcia, & delectabilia, quae, solis tuis es largiturus amicis! Si tanta delectabilia continet carcer; quanta, quae, continet patria! S. Augustinus l. soliloq. c. 21.

Si temporalia sunt ejusmodi, qualia sempiterna? si visibilia tam bona, qualia, quae non videntur? S. Basil. l. 6. hexam.

Si sic delectat auditum hominum melodia, si sic concentus avium, si sic harmonia instrumentorum omnium musicorum; quantum delectat in seipso audire summum bonum, ineffabile, quod causa est, & principium, omnium sonorum: semper etenim major est virtus in radice, quam sit in arbore; & major abundantia in fonte, quam sit in rivulo descendente. S. Bonav. l. 1. de tempore.

Dominus est adeo dulcis; ut, qui eum non gustaverit, quam sit dulcis, degustanti credere non poterit. Unde Bernardus: semel te gustavi, bone Jesu! & utinam millies mori possem, & iterum te degustare. Si sic est in via, ubi vix stillat super animam una gutta; quid, putas, est in patria? quando ad modum fluvii redundat in animam. Id. ib.

S. Fulgentius Ruspensis Ep. in vita c. 3. I. Jan. dum spectaret Romanae curiae nobilitatem, decus, ordinemque; salubri sermone ad fratres aiebat: quam speciosa potest esse Jerusalem caelestis, si sic fulget Roma terrestris! Et, si in hoc Saeculo datur tanti honoris dignitas diligentibus vanitatem (loquitur de triumpho Theodorici) qualis honor, & gloria, & pax, praestabitur Sanctis, contemplantibus veritatem.

§. VII.

Caelestium gaudiorum perennitas, novitas.

IN prima creatione sex priores dies vespere, & mane terminantur; sed dies septima, quae quietem aeternam exprimit, nullo vespere clauditur Gen. 2. 2. S. Aug. l. 4. de Gen. ad lit. c. 18. requies creaturae habet initium, sed non finem; ideo septimus dies coepit à mane, sed nullo vespere terminatur. Sylveira. in Luc. 12. quaest. 14.

Qui confidunt in Domino sicut mons Sion. Pl. 124. 1. Cum sciamus, Jerusalem à diversis gentibus funditus fuisse subvertam, ejusque cives frequenter ductos esse captivos; quomodo hic habitatores ejus dicit nullatenus commovendos? sed hic Jerusalem caelestem patriam debemus advertere, quae significat visionem pacis; de qua nullus potest ullò modo commoveri, qui meruerit in ejus soliditate consistit. Cassiodorus hic.

Rami illius longevi. Eccl. 1. 25. Inter arbores omnium longissimam habere vitam, ita ut etiam rescissae cariem non sentiant, putat Plinius l. 16. c. 40. cypressum, & cedrum: at ex his Dei domus construitur, in qua aeternum vivemus. *Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.* Cant. 1. 16.

Judaea in aeternum habitabitur. Joel. 3. 20. De terrena Judaea hoc intelligi non potest: nam haec in fine pariter suum habebit finem. Ergo necesse est haec accipere de Judaea, & Jerusalem caelesti. Caelum igitur empyrium dicitur Judaea, id est, confessio, & laus Dei. Corn hic.

Christus Jo. 4. cum Samaritana collocutus, mentionem aeternitatis, aeternaeque vitae, ultra quam vigesies injecit. Drex. Phaet. Confid. 2. §. 3.

In hereditatem immarcescibilem. 1. Petri. 1. 4. Quia nec ipsis beatorum hominum mentibus ex longo usu caelestis illa conversatio valet aliquando vilescere, quomodo praesentis Saeculi luxus, & deliciae, solent nonnunquam diutinam consuetudine, & usu, in fastidium verti. V. Beda hic.

Et cantabant quasi canticum novum. Apoc. 14. 3. Res mira! cantum, quem cœlestes illi spiritus tot millia annorum cantant, appellat quasi canticum novum. Ratio est: quia quavis horâ sic delectantur cantantes, acsi tunc inciperent cantare. Speremus & nos in misericordia Dei: ille enim dabit nobis gustum, & suavitatem, quâ indies magis, & magis in sancto exercitio orationis, patientiâ, delectemur; si illud incipere velimus. Diez. Dom. Palm.

In domo Dei festivitas sempiterna est: non enim ibi aliquid celebratur & transit. Festum sempiternum, chorus angelorum, vultus præfens Dei, lætitia sine defectu. De illa æterna, & perpetuâ festivitate, sonat nescio quid sonorum, & dulce, auribus cordis; sed si non perstrepat Mundus S. Aug. in Pl. 41.

Pagus hic est rusticorum, civitas illa opulenta principum diverforium: hoc est viatorum regnum, illud perenne civium. S. Thom. Vill. conc. 2. de S. Egidio.

§. VIII.

Officia cœlica, & occupatio.

Laudate Dominum, quoniam bonus est psalmus. Pl. 146. 1. Omnis operatio bona mercedem sibi postulat retribui; ut, quod laboriosè peragimus, spe propositi muneris consequemur. In laudationibus verò Domini actus ipse habet præmium suum; quando ipsa erit retributio, quæ nunc est exercitatio. Quid felicitius, quam nunc exercere, quod te speras in æterna beatitudine posse peragere. Cassiod. hic.

Quid est mihi in cœlo? nihil, nisi semper ibi in oratione, absque ullâ distractione, adherere. Jo. Clim. gr. 28.

Agite in terris, quod semper in cœlo facturi estis: neque enim ibi aliud opus est, nisi laus. S. Thom. Vill. conc. 1. de Ass. Virg.

Gloria paradisi dicitur denarius: sonus denarii significat officium, quod erit in gloria; solum erit officium Ecclesiasticorum, scilicet laudare Dominum. *Beati, qui habitant in secula seculorum laudabunt se.* Pl. 83. 5. S. Vinc. Ferr.

Maxima, & unica, Sanctis est requies in cœlo, laudem Summæ Trinitatis, quæ Deus est, indefessâ voce dicere. V. Beda hexam.

Spiritus beati, hi sunt domicelli in curia cœlestis Imperatoris; Patriarchæ Principes; Prophetæ Secretarii; Apostoli iudices, & Assessores. Martyres milites; Confessores magni thesauri Christi thesaurarii; Virgines sunt sicut sponsæ Imperatoris. S. Bern. Sen. f. 9. de octo beati.

§. IX.

Cælum ama, quere, desidera.

Et omne volatile secundum genus suum. Gen. 1. 21. Pisces, qui remanent in aqua, unde facti sunt, mali sunt, qui remanent in corruptione peccati, in qua nati sunt. Aves, quæ sursum elevantur ab aquis, sunt: qui habent cor elevatum à terrenis ad cælum, & tamen sub firmamento. Hugo Card. hic. Volucres significant eos, qui virtutum pennis ad cœlestia contemplanda se suspendunt. B. Petr. Dam. l. 2. ep. 5.

Montes exultaverunt ut arietes, &c. Pl. 113. 4. Campi sunt, qui terrena non deserunt; sobriè tamen, & justè, & piè vivunt in hoc sæculo. Montes, seu colles, sunt, qui sola, quæ sursum sunt, quærunt. Ejusmodi itaque montes, quantò ardentius cœlestia desiderant, quantò vehementius cœlestibus inhiant, quantò altius excrescunt; tantò procul dubiò cœli ardua viciniùs tangunt. Rich. à S. Viêt. hic.

Ubiunque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ. Luc. 17. 37. Justorum animæ aquilis comparantur; quòd alta petant, humiliâ derelinquant, longævam referantur ducere vitam. Si igitur intellexerimus aquilas, de corpore jam dubitare non possumus; maxime, si meminerimus, quod à Pilato Joseph corpus acceperit. S. Ambr. in Luc. Quid putamus, fratres, quomodo tunc repente de terris ad cœlos evolare poterimus, qui nunc exercitiò, & usu quotidianò, volitare non didicimus? nunquid non Christus, sicut aquila, provocat ad volandum filios suos, quando super eos volitabat? Deuter. 32. Guerric. Abb. f. de ascens. Sylv. in Luc. 21. Matth. 24. 28. q. 13.

Surgite, eamus hinc. Jo. 14. 31. precipiens, ut unusquisque surgat de terrenis, erigat animam humijacentem, ad superna attollat, excitet aquilam suam; & illam aquilam, ad quam dictum est: *renovabitur, ut aquila, juvenus tua.* Pl. 102. 5. Ad animam hoc dictum est. Anima igitur nostra, sicut aquila, alta petat, supra nubes volet, renovatis splendescat exuviis, cœlo volatus suos inferat, ubi laqueos incidere non possit. S. Ambr. l. de bono mortis c. 5.

Ut germani filii lucis intueamur lucem, & sursum aspiciamus; nè nos esse adulterinos reprehendat Dominus, quemadmodum Sol aquilas. Clem. Alex. Orat. adhort. ad Gentes.

Flamma in altum evolans. Lem: *Quies in sublimi. Vel Deorsum nunquam.* Picinelli.

*Motiva varia.**Ex Veteri, & Novo.*

In principio creavit Deus cælum, & terram. Gen. 1. 1. Cur non statim hominem produxit? Facta est regia, creetur rex; ædificata est domus, producat habitator. Quid necesse ad sextam diem creationem hominis differre? Philo Jud. lib. de opific. principium, & finem, volens Deus inter se coaptare, ut res necessitudine conjunctas, & amicitia; principium quidem fecit cælum, finem verò hominem. Ex principio & fine, fecit Deus circulum aureum; ut, quocumque se verteret homo, cælum videret. Amicum tibi est cælum, familiare; solum hominem agnoscit sibi necessitudine conjunctum. Nexum amicitia; nè dissolvas. sit tibi semper familiarissimum; & licet situ remotum, mente, & desiderio propinquum. Lactant. l. 2. de orig. error. c. 13. fictò corpore, spiravit ei animam de vitali fonte spiritus sui, qui est perennis: constat enim ex anima, & corpore; id est, è cœlo, & terrâ:

terrâ : quandoquidem anima, quâ vivimus, velut è cœlo oritur à Deo. Arcon. in II. cap. 1. vers. 2.

Levo manum meam - à filo subtegminis &c. Gen. 14. 22. Cur opes Abraham rejicit? *levo manum meam.* q. d. difficulter quis animam ad Deum levare, & pius esse potest; nisi contemptis divitiis. Pinna in Ecclesiasticum Ethol. 150.

Hac est generatio quærentium eum. Pf. 23. 6. Verè unum est, ac fortè præcipuum, signum Electorum Dei; suspirare ad patriam: generatio enim filiorum hujus Sæculi nihil minus, quàm Deum, quærit; nihil magis, quàm mortem, horret. Bellarm. hic.

Solummodo hoc invenit, quod fecerit Deus hominem rectum. Eccl. 7. 30. Quamobrem? quia singularem etiam adionem erat traditurus. Reliqua animalia sunt bruta; & illa spectant, ad quæ nata sunt: ad partum genita sunt pecora. Caput homini sublime est, ut genus cœlestis suspiciat. Oculi non tendunt in terram; quocirca nè vim inferas naturæ tuæ. Terrena nè spectes, sed cœlestia, ubi Christus est. Genitus es, ut Deum videas, & contempleris; non ut humi dejecta serpat vita tua; non ut pecudum voluptates confecteris, sed ut vitam cœlestem agas. S. Greg. Nyss. or. 2. in hom. procreat.

In partes vade Sæculi Sancti cum vivis, & dantis confessionem DEO. Eccl. 17. 25. Pars in Scriptura vocatur fors cuiusque, juxta illud II. 57. 6. *pars tua, hac est fors tua.* Sæculum sanctum vocat Sæculum beatorum, & beatam aternitatem, quam Sancti agunt in cœlo; de quo ait Sapiens c. 5. 5. *& inter Sanctos fors illorum est.* Nam Sæculum, quod in hac vita agimus, totum in maligno positum est. q. d. tu jam à peccato, atque vanitate, & cupiditate hujus Sæculi, ad Deum conversus, illò relicto, vade ad Sæculum Sanctum; nimirum per bona opera quotidie contende; perge, & profice ad cœlum; ut inter beatorum partes, id est, fortes una pars Sæculi sancti, id est, una fors beatæ aternitatis, & futuræ gloriæ, tibi obtingat: vive sanctæ aternitati; adeoque hic illam inchoa per Dei confessionem. Corn. hic.

Si filius Dei es, mitte te deorsum. Matth. 4. 3. O signum! mitte te deorsum? convenientius dixerit: si filius Dei es, ascende ad cœlum; cum sit hominis utique ad ima cadere, Dei fit, ad superna conscendere. S. Petr. Chrysol. f. 13.

Sanctificet ut nomen tuum. Matth. 6. 9. meritò primâ petitione hoc petimus: quia ante omnia, desideranda nobis est Dei gloria. 2. Sicut primum præceptum Decalogi est dilectio Dei super omnia; ita & in hoc Evangelii breviario hæc sit prima petitio. Ità Tertull. l. de orat. S. Aug. l. 2. de ferm. Dom. in monte, Author Imperf. Rupertus &c. Sylv. hic. q. 9.

Qui es in cœlis. Matth. 6. 9. Non quasi in cœlis Deus tantum sit; sed ut humi jacentes ad cœli suspectum ipsius excitet; utque cœlestium bonorum pulchritudine collucens ipse, cupiditatem eò nostram rapiat, atque convertat. Id. t. 6. de or. inflit.

Adveniat regnum tuum. Matth. 6. 10.

Verus sensus est, quòd hic petamus perfectissimum illud regnum Dei; cum destructò regnò diaboli, peccatò, & morte, ipse Dominus post judicii diem, cum Sanctis suis in aeterna beatitudine regnabit. Et hæc petitio pertinet etiam ad gloriam Dei! Apoc. 21. 2. *vidi sanctam civitatem Jerusalem novam descendentem de cœlo.* Ut homines ad cœlum veniant, describitur ipsa Jerusalem nova descendere; (*adveniat regnum tuum*) aliter enim ad illam se non movebunt. Id. ib.

Permitte me primum ire, & sepelire patrem meum. Matth. 8. 21. Cui Christus: *seque me &c.* Quia non dixit: permitte me ire, sed *primum* me ire: hoc enim ei primum esse non debuit, sed secundum. Non pietatis obsequium negat, sed divinam præponit humanis affectibus servitorem. S. Chrysol. f. 19.

Obviam sponso. Matth. 25. 1. Professio conatus ad eundem in cœlestem patriam significatur per ire obviam sponso JESU Christo. Cajet. hic.

Ut cessavit loqui, dixit ad Simonem: duc in altum. Luc. 5. 4. Nota, quòd Christus prius prædicat, & postea agit de piscatione; prius agit de spiritali cibo, & postea de corporali. Disce & tu prius quærere regnum Dei. Sylv. hic.

Magister, dic fratri meo, ut dividat mecum hæreditatem. Resp. *quis me constituit iudicem, aut divisorem inter vos?* Luc. 12. 13. S. Aug. f. 196. de temp. petebat ille dimidiam in terra hæreditatem; in cœlo Dominus offerebat totam. Non venit dividere, sed unire. Sim. de Cass.

Quid quaritis? Jo. 1. 38. Bene dicimus, Magistrum illum vocantes: quia de disciplina ejus sumus, dum revera Deum quærimus; dicimusque illi: *ubi habitas?* dum supernam cogitamus patriam ubi sedet ad Patris dexteram. Hoc autem jugiter petentibus, & hoc modò dicentibus, *ubi habitas?* fiet aliquando, quòd sequitur, *dixit eis JESUS: venite, & videte.* 39. Rupert. in Jo. l. 2. c. 1.

Ex Patribus, & aliis.

Mater Jerusalem, civitas sancta Dei, charissima sponsa Christi! te amat cor meum; pulchritudinem tuam nimium desiderat mens mea! S. Aug. Medit. c. 25.

Non, ut animalia rationis expertia, prona esse videmus in terram, ita creatus est homo; sed erecta in cœlum corporis forma admonet eum, quæ sursum sunt, sapere. Id. de Civ. cap. 24. l. 22.

Ideo huic vitæ malè dulci miscet amaritudines tribulationum; ut alia, quæ salubriter dulcis est, requiratur. Id. in Pf. 43.

Donis suis flagella permiscet, ut nobis omne, quòd nos in Sæculo delectabat, amarescat; & illud incendium fergat in animo, quòd nos semper ad cœlestis desiderium inquietè excitet; atque, ut irà dicam, delectabiliter mordeat, suaviter cruciet, hilariter contristet. S. Greg. in Ezech. hom. 16.

Tameff

Tametsi lapideus etiam quis fuerit; tamen tanta jam sunt data dona, ut iusticiam cum excitare, & à presentibus abducere, duplicique nomine ad futura complectenda erigere: cum, quod ad eò sunt magna, quæ jam exhibita; tum quod, licet tanta sint, ac talia, primitiæ tamen sunt. S. Chrysof. in ep. ad Rom. 8. f. 14.

S. Genoveva vidit coeli gaudia, & ideo sine intermissione fleuit. 3. Jan. c. 7. vitæ.

Audivi nonnullos, qui navali præliò interfugerunt, quod Joannes de Austria contra Turcas felicissime gessit: cadavera in mari natantia internosci potuisse; siquidem corpora Turcarum prona, & Christianorum supina, caelum tuentia, natasse. Idem accidit iis, qui in divina Bonitatis mare incidunt: alii enim ibi eriguntur in spem, alii suopre pondere evertuntur. Stengel. t. 1. Jud. div. c. 42.

§. X.

Cur, nè tibi Caelum præcipiat alius.

Ex Veteri.

Directus est spiritus Domini ab die illa in David. 1. Reg. 16. 13. Non implet munus suum Saul; in ejus locum eligitur David. Sylv. in Apoc. 3.

Episcopatum ejus accipiat alter. Pf. 108. 3. De Juda intelligunt Patres. Alter non solum individualiter, sed etiam moraliter intelligitur, q. d. qui in Juda succedet locum, erit alter; id est, alter in vita & moribus. Paoletti. f. 3. in Purif. B. V.

Implebit ruinas. Pf. 109. 6. Dicunt Philosophi, quod caelum potius ascenderet, quam quod natura vacuum quidquam pateretur esse in terra. Et Deus hanc conditionem voluit servare: quia, nè esset in caelo vacuum, voluit, ut terra, id est, humana natura, ascenderet ad supplendas angelorum ruinas. Ant. de Rempel. figur. Bibl. Passio Christi.

Seraphim stabant super illud. II. 6. 2. S. Bern. f. 3. verb. II. in duobus Seraphim duplicem arbitror intelligi creaturam rationabilem; angelicam scilicet, & humanam. Sed quæ causâ Deus angelicam sic extollit naturam, ut certare cum angelis, iisque supremis, de amore, & laudibus Dei, possit? Responderetur: ad contumeliam tuam, o Superbe, qui, creatus inter angelos, stare non meruisti. Ecce rex noster novos in terra angelos fabricaturus advenit; atque, ut tabeas amplius, non qualescunque, nec inferioris alicujus ordinis, sed Seraphim. Cum enim ipse fuerit Seraphim, atque, ex illa sublimitate, in tam dejectam vilitatem suâ arrogantia lapsus fuerit; non potest non plurimum erubescere; cum videt hominem, tam humilem creaturam, alis gratiæ, & ardentis amoris, suæque demissione, penetrare in sedem, quâ ille per suam superbiam excidit. Did. Niss. f. 2. post D. 3. Quadr. §. 5.

Egregetur virga de radice Jesse; II. 11. 1. Cur Christus virga? quia virgâ utitur pastor, ut expellat lupos, & oves trahat; scit repellere, & congregare; si relinquit unum, assumit alium. Brachium Dei perdebat Palæstinos, Chananæos; & pro illis excipiebat Hebræos. Bæza t. 3. l. 14. c. 16. §. 12.

Periculose semper spernis auxilia aliis necessaria

ad salutem; eripientur enim tibi, & dabuntur aliis. Merito Judæis nihil agentibus, sed impediētib; & occupantibus otiosè Prophetam, Jon. 1. 2. eripitur Jonas, ut tradatur Ninivitis, ejus prædicatione egentibus, ut salvi fiant. Bæza t. 2. l. 12. c. 9. §. 11.

Ex Novo.

Si persequerentur vos in civitate ista, fugite in altam. Matth. 10. 23. Sed quò id consilio? an ut Apostoli fugâ sibi consulant? negat Tertull. l. de fuga. Ideò illis fugere tunc præcepit; non propter eludendum periculum propriò nomine persecutionis, sed propter profectum annuntiationis. Velloso in Judich. c. 5. parænet. 17.

Volenti rapiunt illud. Matth. 11. 12. S. Hilar. Can. 11. in Matth. quia gloria Israelis Patribus dedita, à Prophetis nuntiata, à Christo ablata, fide Gentium occupatur, & rapitur. Sylv. in Apoc. 3.

Ite ad exitus viarum; & quoscunque inveneritis, vocate ad nuptias. Matth. 22. 9. Aliis renuentibus venire, alios invitat. Glossa interlin: quia sermo Dei, etiam alicubi laborat, alibi requiescit. Id. ib.

Tunc abii unus de duodecim. Matth. 26. 14. S. Chrysof. hom. de Juda: quando prostituta lupanar exivit; tunc Discipulus gehennam intravit: quando illa mercedem corporis sui abdicabat; tunc ille pretium Magistri sanguinis postulabat; ideo dixit tunc. Christus ex piæ mulieris lucro solutum sibi accessit iacturæ, quam fecit, dum Judam discipulum perdidit: quando enim hic exiit, ut Infernum ingrederetur; tunc illa intravit, ut discipula esset Christi: fordido Judæ liberalis Magdalena suffecta est. Did. Niss. Dom. infra Oct. asc.

Dicite, quia Discipuli ejus nocte venerunt, & furati sunt eum &c. Matth. 28. 13. Et verò dormisisti Judæe, quando coelestem thesaurum inter latrones posuisti. Quid inde reliquum erat? nisi quod pius latro tibi coronam salutis præriperet. Sanè, dum in præsentis vita sumus, inter latrones degimus, & latrones piissimos; qui coronas nobis præripiunt, si dormimus. Bæza t. 2. l. 6. c. 5. §. 28.

Zachaus præcurrens ascendit in arborem. Luc. 19. 4. Cur properat? ut divitis epulonis Dominum in Lazaro repellentis amissam sedem obtineat, verè Abraham filius. Publicanus præripit à longè itans Pharisæo: descendit his justificatus ab eis, quasi è manibus eripiens salutem. Euthym. Locò angelorum cadentium, & ab æternis nuptiis exclusorum, homines substituuntur. Locò Judæorum Gentes eliguntur: aufertur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus. Matth. 21. 43. Aufertur ab Heli Sacerdotium, providit sibi de Samuele; & pro Saule David; pro Juda Mathiam. S. Franciscus initio ordinis anxius, quòd pauci adhuc forent, & nonnulli descerent, audivit à Domino, quid turbaris Franciscè? quid angeris? ego, illis cadentibus, alios erigam; si unus ad vomitum redeat, ego in ejus locum alium excitabo, qui illius coronam accipiat. Deficiente unò è 40. militibus præ frigore, subrogavit Deus ipsum custodem Martyrum. Deficiente Germa-

niâ succellit India, & Japonia. Marchant. D. 2. Pent.

Vobis oportebat primum loqui verbum Dei &c. Act. 13.

Ibi latro locatur, unde Lucifer corrui. Arnoldus Carnot. Abb. sup. Luc. 23.

Multi veniebant ad eum. Jo. 10. 41. Contemplamini Jesum sic agentem, qui dum in una parte animas perdit, lucratur in alia. Ecce Judæi persequuntur, Jordanes credunt. Illi fugiunt à fide, isti veniunt, illos signa confundunt, isti signa venerantur. Sim. de Cass. l. 11. c. 42.

Tene, quod habes. Apoc. 3. 11. id est, fortiter retine. Cant. 3. 4. *tenui eum, nec dimissam.* Rich. à S. Viçt. tene, quod habes, fidem scilicet, & bona opera, & in eis persevera; nè, si non habueris perseverantiam, alius accipiat coronam tuam. Cum enim sit Deo certus suorum numerus; quando alius per culpam labitur, alius per misericordiam subinducitur, ut in locum, unde lapsi sunt dæmones, ascendant homines: & in cultum divinum, quem Judæa dereliquit, gentilitas introivit. Sylv. hic.

Ut nemo accipiat coronam tuam. ib. nihil durius homini, quam si ipse locum idum perdat, & alium in eo sedentem videat. Cur in Judicio prius ad regnum vocabuntur electi? S. Bern. l. 8 in Pl. 50 ut videlicet acrius doleant videntes quod amiserunt. Id ib.

Quocirca vobis providendum est, nè ad gratiam cunctanter accedatis, verum summam celeritatem adhibeatis, nè latro vobis antevertat; nè adulter vos praterat; nè avarus superiore conditione sit; nè publicanus, nè scortatrix, nè denique quispiam ex his, qui per vim in regnum irrumpunt, illudque rapiunt. S. Greg. Naz. or. 40.

§. XI.

Memoria cæli, consideratio.

DEt tibi Deus de rore cæli. Gen. 27. 28. Toties de rore cæli accipimus, quoties, per infusionem contemplationis intimæ, de supernis aliquid tenuiter videmus. Cum vero bona opera etiam per corpus agimus, de pinguedine terræ ditamur. S. Gregor. hom. 6. in Ezech.

Tulitq; pectusculum elevans illud coram Domino. Lev. 8. 29. S. Bruno in alleg. Tilmanni quare coram Domino pectus elevat? nisi ut corda, & corpora nostra, semper sit levata ad cœlestia contemplanda.

Henoeh placuit Deo, & translatus est in paradysum. Eccl. 41. 16. S. Greg. Naz. or. 20. Omnis ejus vita nihil aliud quam translatio fuit. Mentem enim à terra transtulerat in cœlum ad Deum. Corn. hic.

Circui civitatem. If. 23. 16. Cœlestis patriæ, cogitando Sanctorum præmia. S. Thom. hic.

Deliciæ Spiritûs nostri divina cantica, ubi & fletus sine gaudiò non est. Fidelis homini, & peregrino in sæculo, nulla est jucundior recordatio, quam civitatis illius cœlestis, unde peregrinatur. S. Aug. in Pl. 145.

Oculos erigamus ad cœlum, nè oblectamentis, & illecebris suis nos terra decipiat. S. Cypr. ep. 8.

Non aliâ de causâ Christus, de regno cœlorum loquens, tot parabolis utitur, quam ut non hac ratione cogat quodammodo rerum cœlestium perpetuò recordari; ac, velut in tabula, earum nobis imaginem subjicere. Vult nimirum pastorem ovium tuarum, semen agrî tui, uvas vinearum, nuptias, quas celebras; thesauros, quos aservas; gemmas, & margaritas, retia, quibus piscaris; fervorum rationes; omnia denique, quæ hic agis, & moliris; cœli tibi memoriam refricare, mylteriâque divina edocere. Bessius D. Sept.

§. XII.

Bona, quæ habentur ex memoria Cœli, ejusq; recordatione.

BEatus vir, qui non abiit &c. Pl. 1. 1. Cur à beatitudine psalmos inchoat? ut scilicet beatitudinis memoria armaret hominem contra difficultates, quæ in pietate oriri solent. Basilus hic: quando David per operis totius progressum erat tam multa admoniturus, quibus obeundis operosissimi quique labores, sudorésque innumeris, impenderent his, qui defudaturi erant in legitimo pietatis agone; hæc prævertens lucidissimis rationibus probat horum extensum felicem, ac beatum fore. Pinna in Eccl. cap. 7. E. thol. 101.

Quasi palma exaltata sum. Eccl. 24. 18. Philo l. de vita Moyf. palma arborum præstantissima, aspectu pulcherrima, fructum quoq; fert optimum; & vitalem vim habet, non in radicibus desolatam, ut cæteræ, sed in summo quasi consistat. Philipp 3. 20. *nostra conversatio in cælis est.*

Ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum levavi, & sensus meus redditus est mihi. Dan. 4. 31. Ubi Nabuchodonosor ad instar belluæ per septennium terram aspexit; peccatoris formam prætulit: at ubi oculos in cœlum levavit, sensum recepit; altissimo benedixit. Cœlum respicere, regionem lucis præ oculis habere, est, in illud æternitatis lumen intelligentiæ oculos totâ intentione figere. Sed ecce, qui oculos in cœlum levavit, sensum, quem amiserat, recepit. Sensus animalis est, quò percipit candidum, & ni grum; sensus verò suus est hominis, quò discurret inter bonum, & malum; verum, & falsum. Hunc sensum cum Nabuchodonosor perdidit, vel nunquam habuerunt; qui dicunt bonum malum, & malum bonum; ponentes amarum dulce, & dulce amarum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras. Rich. à S. Viçt. l. 2. c. 45.

Ex Patribus, & aliis.

Si vultis armati esse contra tentationes in Sæculo, crescat, & roboretur, desiderium Jerusalem æternæ in cordibus vestris. S. Aug. in Pl. 136. in fine.

DEO ita disponente accidit, ut ego, & ipsa (mater mea) soli staremus incumbentes ad tenebram

unde prospectus in hortum. Colloquebamur ergo soli valde dulciter; & prateritorum obliti, querebamus inter nos: qualis futura esset vita æterna Sanctorum, quam nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. - Dicebamus talia, etsi non isto modo, & his verbis: tamen Domine tu scis, quod illò die, quò talia loqueremur, & Mundus iste nobis inter verba vilefceret cum omnibus delectationibus suis. Id. l. 1. Conf.

Tacet cælum; sed ipsius aspectus vocem turbã clariorem emittit, per oculos, non per aures, nos docens. Cùm enim videris pulchritudinem, magnitudinem, celsitudinem, situm, formam, per tantum temporis permanere; tanquam vocem audiens, & ad aspectum discens; adoras eum, qui tam pulchrum, & admirabile, corpus creavit. S. Chryf. ad pop. Antioch. hom. 9.

Site cœli cœperit amor; videbis, & cœnum, & lœtum, esse hæc omnia; ridebisque, quæ nunc admiraris. Id. in ep. S. Pauli f. 30.

Volatilia, dum altum ærem secant, non facile capiuntur. Itã tu, donec ad superiora aspexeris, nec laqueò, nec ullis aliis facile capieris infidiis. Id. hom. 15. ad pop.

Oportet, sicut Scriptura testatur, laborantem agricolam aliquando de fructibus cœlestis patriæ prælibare; & hoc, nè deficiat in labore. S. Bonav. 4. solemnit. de Magor. adorat.

Volenti facile est, cœlestem vitæ traductionem vel in terra habere; si, quemadmodum Evangelium præscribit, cœlestia sapiamus, cœlestibus afficiamur; & in thesauris cœlestibus virtutis divitiis deponamus. S. Greg. Nyss. de profess. Christiana. Inter labores animi sursum aspectum attolle; contemplantisque gaudia illa, nullos labores recusabis. S. Ephrem. de recta viv. rati. c. 24.

Si ovum, liquore suo vacuum, impleatur rore, & sigillum clementer acclive parieti applicetur; ovum ad sigilli pedem positum, per illud rependo, ascendet. Si quis æternam beatitudinem sapiens consideret, cor ejus ovum cœlesti rore plenum sursum tendet. Drex de Cœlo. l. 1. c. 2. § 2.

S. Franciscus agebat: tanta est gloria, quam expecto; ut omnis me poena delectet, omnis morbus, humiliatio omnis, persecutio omnis, mortificatio omnis. Henric. Jonghen nupt. agni pro Sacris profess. Exhort. 24.

§. XIII.

Cælum spernitur, negligitur.

Ex Veteri, & Novo.

DAmibi de coctione &c. Gen. 25. 30. In hoc contractu significatur; quòd reprobi, propter lenticulam, id est, temporalia, vendunt æternam hereditatem. Dederuntque pressosa quæque pro cibo. Thr. 1. 11. Hugo Card. hic.

Urgebant Egyptii populum de terra exire velociter. Ex. 12. 33. de captivitate, durissimo labore, adeò inviti exeunt; ut urgeri, & compelli, debeant ire in terram fluentem lacte, & melle. Sylv. Addit. Evang. Jo. 2. c. 5.

Inclinavit cælos, & descendit. Ps. 17. 10. Non ait, ascendere, seu avolare, te fecit in cælum; sed ipsum cælum ad te deflexit, & inclinavit; ut tu

Polyanib. Sacr. Tom. I.

scilicet facile obtinere possis. Longiùs à te cælum distabat; ergo, nè via te lassaret cælum petendo, ipsum ad te inclinavit. Pinna in Eccl. c. 6. Ethol. 76.

Appropinquavit regnum cælorum. Matth. 3. 2. Novus dicendi modus: homo debet quærere, & se appropinquare ad regnum cælorum. At è contrã Joannes ait: nisi cælum se inclinet, & ad nos veniat; nunquam homo se movebit, ut illud conscendat. Sylv. in Jo. 4.

Adveniat regnum tuum. Matth. 6. 10. Nonne facilius erat dicere, adveniamus in regnum tuum? nunquid exorandum est, ut ipsum cælum inclinetur, ut nos in se recipiat? Itã piger est homo, ut, nisi cælum ad ipsum descendat, minime ille ad Deum velit ascendere! S. Laur. Just. torpori nostro consentaneam posuit petitionem: nec enim volumus regnum à nobis quærendum, sed quòd ipsum nos quærat. Eliam fuit opus curru vehere ad paradysum. Vide Corn. à Lap. de ferculo Salom. Sylv. in Matth. 3. c. 2. q. 4. *Vidi Feras descend.* ut homines ad cælum veniant, describitur ipsa Jerusalem nova descendere; aliter enim ad illam se non movebunt. Sylv. Matth. 6. q. 9.

Accipientes murmurabant. Matth. 20. 11. Diem tantum in vineæ cultura ponunt, noctu quiescunt, præmium statim accipiunt; & nihilominus murmurant. Jacob laborem suum, æstum, gelu, reputat præmium; operarii laborem unius diei tormentum. Potest quærari, ait S. Greg. apud S. Thomam, quomodo murmurare dicti sunt, qui ad regnum vocantur? Ipsa quæstio, est responsio: murmurant, quia vocantur ad regnum: quia vel unius diei laborem nolunt perferre pro regno; cùm annos plures pro vanitate laboriosè posuerint. Naxera in Jos. 18. § 9.

Jesus introiit domum simonis. Luc. 4. 38. S. Chrysol. f. 18. Ad domum Petri venit Christus, ut domus Petri veniret ad Christum. Nam tales sumus: ut veniamus ad Christum, necesse est, ut ipse Filius Dei ad nos veniat, & quærat. S. Paschas. l. 3. in Matth. mira omnipotentis Dei dispensatio! qui etiam non quærentes se quærit; & non valentes ad se venire, ad eos clementer venit: quia si non ille prior ad nos venisset, nunquam ad eum redire potuissemus. Sylv. in Matth. 8. Luc. 4. q. 3.

Et descendens cum illis stetit in loco campestri. Luc. 6. 17. Adeò desides sunt homines, ad quærendum Christum; ut ipsi necesse sit, ad eos descendere, quò in cælum conscendant, & salutem obtineant. Sylveira cap. 6. in Luc. 6. q. 1.

Et vos similes hominibus expectantibus Dominum suum. Luc. 12. 36. Cur non dicit, ut sint similes hominibus quærentibus, vel emittantibus; sed *expectantibus dominum suum*? Cur servi eum non requirunt; cùm hoc eorum conditioni maximè conveniat? Adeò desides sunt homines, ut ad Deum nolint venire, nisi ipse ad eos descendat. Sylv. in Luc. 12. c. 22. q. 10.

Compelle intrare. Luc. 14. 23. S. Chryf. hom. 70. in Matth. Quid dementius invenitur, quàm cùm ad nuptias invitatis, resiliere? Tanta est hominis dementia, & fragilitas, ut ex se non velit

Cc

velit ad festivissima gaudia ire, nisi vehementer tractus. Sylv. in Luc. 14. c. 24.

Pater, peccavi in caelum. Luc. 15. 18. An caelum Numen est, in quod peccatur, cum filius patrem dereliquit? oblivio caeli occasio fuit flagitii; cum caelestibus terrena praeposuit; nunc caeli memoria salutis fuit exordium. Titus Bostr. in catena Graecor PP. Reversus dixit: *Pater! peccavi in caelum, & coram te!* derelinquendo enim caelestia, peccavi in ea; praefereus ipsi voluptatem contemptibilem, & praeligens caelesti patriae meae regionem famis. Quemadmodum enim in aurum peccare dicitur, qui illi plumbum praefert; ita in caelum peccat, qui ei terrena praeposit. Arcones in Is. 1. v. 1. Dilc. 2.

Clamavit dicens: si quis scire, veniat ad me. Jo. 7. 37. S. Amb. in Ps. 118. Voce magna clamabat: quia vocat homines ad regna caelorum.

Ex Patribus, & aliis.

Quae caecitas animi! quae dementia est? a mare pressuras & penas, & lacrymas Mundi, & non festinare potius ad gaudium, quod nunquam possit auferri? Hoc autem fit, fratres dilectissimi, quia fides deest; quia nemo credit vera esse, quae promittit Deus S. Cyr. lib. de mortalitate.

O altitum consilium maligni spiritus, & principis Mundi hujus! quomodo cunctos ad momentanea, & corruptibilia haec pertrahit; in oblivionem interim aeternorum honorum homines inducens. S. Ephrem de his, quae praesens icta continet.

Tyrannus, ac hostis noster, semper studet, ne ad caelum oculos elevare possimus; sed, in terram continuo inclinari, lateres in ea ex luto facimus. S. Greg. Niss. l. de vita Moysi.

Mirabile est, quod impetu grandis fluvius currat, quoque intret in mare; perumpit omnia retinacula, nec ullo artificio a suo cursu impediri potest. Majorem habet anima inclinationem ad beatitudinem; & tamen quaecunque nuga detinet eam in cursu suo ad Deum, abyssum dulcedinis. Excusatio sponsae Cant. 5. 3. *exspoliavi me tunicam meam &c.* Cum te invitat Deus, cui tantum debes, ut eum diligas, excusationes fuites affers. Ut autem daemone ostium aperias; te mille periculis, & difficultatibus exponis, rei familiaris jacturam, periculo honoris, valetudinis &c. Ecce quam puerilia nos tenent. Diez. conc. 2. 1. die Pent.

Infans, tenebroso natus carcere, ludit, jocatur, laetatur; quia, quid sit lux, ignorat. Mater autem, cui lucis suavitas nota fuit, lamentatur tristis: sic, quia parum scimus de spiritualibus, & aeternis; ut parvuli in servitute, & obscuritate, enutriti, sensibilia amplectimur, exilium patriam aestimamus. Filii Israel in servitute Aegypti nati, & educati, *nihil fecerunt terram desiderabilem.* Ps. 105. 24. quare saepius in Aegyptum redire voluerunt. In peccatis oblectamur, vanis gaudemus: quia bona aeterna non gustamus. Sancti, qui animo in caelis erant, suspirabant, & flebant.

Did. Stella c. 56.

§. XIV.

Caelum facile comparari potest, parvo venale.

Ex Veteri, & Novo.

IN quolibet gradu ascensus Salomonis erant duo leones hinc, & inde. 2. Paral. 9. 18. Sed hileones, quia picti erant, & sine vita, significant, quod solum timidos, & vecordes impediunt. Jo. Broymard summa Praedic. ascens. Chr.

Ducunt in bonis dies suos &c. Job. 21. 13. Ego contrarium dico: ducunt in laboribus, sudoribus, & anxietatibus, dies suos; & in puncto ad gehennalia loca merguntur. Ecce caecatas hominum mentes, qui labores, quietes; amaritudines, dulcedines; punctiones, unctiones, appellant. Ad peragendum malum, quam bonum, amaribus deludatur; & toleratum ex tempore malum preparat ad aeternum.

Quae perversitas! ad labores a laboribus pergere? Tristitia vestra, qui propter me affligimini, non omnium vertetur in gaudium. Sim. de Call. l. 6. c. 33.

Atollite portas principes vestras. Ps. 23. 7. S. Chryl. hom. 4. in Matth. Cur non ait aperite portas, sed *atollite* omnino, scilicet ex cardinibus? quia videntes angeli; quod caeli jam nunquam essent claudendi; non erant necessariae portae caeli postea nunquam claudenda.

Scuto circumdabit te veritas eius, non timebis a timore nocturno. Ps. 90. 5. Cur veritatem magis propugnationem contra illos timores facit, quam fortitudinem? Rich. a S. Vict. ait, timores nocturnos esse imaginationes, quas metus in nobis excitat, cum noctu iter facimus. Saepo, inquit, cum rubus, vel rupes aliqua, cernitur, ferarum impetus imminere videtur; unde fit, ut intuentium membra horror invadat. & illic trepidant timore, ubi non est timor. Did. Niss. f. 3. post D. 4. Quad. §. 4.

Ut inique agerent, laboraverunt. Jer. 9. 5. Excusationem mererentur impii, si Deus valde ardua, & laboriosa, ab illis exigeret; sed dicant, num Deus tantum, ab illis requirit, ut salventur; quantum illi sustinent, ut damnentur? o caecitas! o insania! si fac virgum nobis suppetit ad iniquitatem, cur non etiam ad virtutem, & sanctitatem? Segneri f. 31. die Merc. Dom. Pass. vide ibi fufum discursum.

Tollite vobis unum verbum, & convertemini ad Dominum. Ol. 14. 3. Rupertus: quare verba, & non potius munera? Videlicet, ut sciat, quia non est difficultas apud Deum; non exigit, a vobis illa, quae non possitis consequi pro redemptione animarum vestrarum. Unum *cheu!* satis est; cum David unum *peccavi!* Did. Niss. fer. 3. post D. 4. Quad. §. 4.

Relictis retibus securi sunt. Matth. 4. 22. Regnum Dei tantum valet, quantum habes; valuit Zachaeo dimidium substantiae; valuit Petro, & Andreae, dimissis retibus, & navi; valuit viduae duobus minutis; valuit alteri calice aquae frigidae. S. Greg. hom. 4. in Evang.

Beati

Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Matth. 5. 3. quid plus dici potest, regnum caelorum, & facili negotio obtinere potes. Sed quando? mox: quoniam ipsorum est. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Quid vilius terra? & ad illam assequendam quid factu opus? oportet esse mitem. Si quis in te jacit convitia, refer illi gratias; si quis tibi impingat alapam, ejus manui bene precare, ac alteram ei genam porrige. Quanta hic difficultas! & nota, in futuro praemium, possidebunt. Sic plura tolerantur, & graviora, pro terrenis; quam facilia pro aeternis, & caelestibus. Paoletti D. 19.

Cum sero factum esset. Matth. 20. 8. Vespere vocantur operarii, & datur illis merces. O aulici, milites, mercatores! quantum recipere praemium, si decimam partem laborum, difficultatum, molestiarum, quibus vos fatigastis in servitio principis, militia, mercatura; subiissetis pro Deo. Theologus superbe, attolle parum per oculos, & vide, quis caelum intret? totidiotae, qui nullum legerunt librum; tot faminae, quae solum calluerunt orationem Dominicam, & salutationem angelicam; in suo fonte Theologiam apprehensuri ascendunt: dum cum suo subtili ingenio, sublimi scientia, aeternum damnaris. Vide, o princeps, quem Deus ad regnum suum assumat? Ille vilis, qui tibi servivit in culina; ille servus, quem verberasti; Lazarus, quem spreveris; inter angelos velut sol resplendet; dum tu cum tua nobilitate, opibus, titulis, lautis conviviis, aeternae famae voracibus flammis traderis. Aloys. Juglar conc. 5.

Vidit gloriam Dei. Act. 7. 55. Cur S. Stephanus ante certamen absolutum, & mortem gustatam, gaudet supremo felicitatis praemio? cum aliis, post mille labores, & aeternas, datur videre gloriam Dei? Euseb. Emis. hom. de S. Stephano: Vide, quantum agat in pectoribus fervorem suorum divinae charitatis ardor; quod sperabatur desideris, oculis demonstrabatur: necdum explet famulus ministerium suum, & jam Dominus aperit regnum suum. Sylv. hic q. 31.

Ex Patribus, & aliis.

Regnum caelorum venale proposuit, & pretium ejus, calicem aquae frigidae esse voluit. S. Aug. hom. 13. l. 5. homiliar.

Venite benedicti Patris mei, percipite. Quid percipite? Regnum. Pro qua &c. esurris, & dedisti mihi manducare. Quid tam vile? quid tam terrenum? quam frangere panem esurienti? Tanti valet regnum caelorum. Frange esurienti panem tuum &c. Si non habes facultatem frangendi panem &c. da calicem aquae frigidae; mitte duo minuta in gazophylacium. Tantum emit vicia duobus minutis, quantum emit Petrus relinquens retia, quantum emit Zachaeus dando dimidium patrimonium. Regnum Dei tantum valet, quantum habueris. Id. in Pf. 49.

Viduae suffecerunt duo nummi minuti ad faciendam misericordiam; suffecerunt duo nummi ad emendum regnum Dei. Id. in Psal. 147.

Polyanth. Sacr. Tom. I.

Breve quidem tempus hoc est, & labor minimus: & tamen oscitamus, & tota mente torpemus. Terrestre certamen est tibi propositum, cujus corona in caelo reddetur. - Paucis diebus curris; & aeterna praemia consequeris. S. Chrosof. hom. 77. in Matth.

Habes nummum, compara caelum; habes vestimentum, indue nudum vestimentum; das hospitium, accipies mansionem in caelo. Vide, si est comparatio: das res corruptibiles, das temporales, accipis aeternas; das te dimissuras res, accipis in aeternum possidendas. Id. hom. 11. in Matth. 6.

Mercatura, negotiatioque, caelum est; atque ipsi pigritamus. Da panem, & accipe paradisum: parva da, & magna suscipe; da mortalia, & immortalia recipe. Id. hom. 9. de poenit.

Regnum caelorum, clamat Deus, se habere venale. Si quis quaerit, quod pretio? responderit illi: non indiget terrenum pretio, qui vult dare regnum in caelo. Nec aliquis potest Deo dare, quod non habeat, cujus est totum, quidquid est. Nec tamen dat Deus tantam rem sine omni pretio: quia non dat illam non amanti. Da ergo amorem, & accipe regnum; ama, & habe. S. Anselm. ep. 2. ad Hugonem inclusum.

Amore pauperis Deus suum regnum vendit; & ut emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in pretium. - Deus regnum suum fragmentum panis vendit; quis excusare poterit non ementem? quem tanta vilis venditionis excusat? S. Chrysol. l. 41.

Haec illa egregia est negotiatio, hic ille felix contractus: exiguis laboribus, ac certaminibus, aeterna, & immortalia, parare. B. Theodor Studita l. 70.

Multimoda sane relicta est ratio consequendae vitae aeternae, propter illius Passionem: benignus enim cum sit Dominus, non unam, neque alteram tantum, sed multas aeternae vitae januas aperuit: ut omnes, quantum in ipso est, absque impedimento illa potiri possent. S. Cyrill. Jerof. Catech. 18.

Parere possunt aeternam vitam pauci dies, qui tamen dies, etiamsi illaeram, atque incontaminatam, vitae beatitudinem possiderent; tamen, quia pauci essent, parvo aestimandi erant: nihil enim est, magnum re, quod parvum tempore. S. Eucher. ep. parane. ad Valerian.

Quid jucundius? quid facilius quam bene vivere? quid rursus magis inamcenum, ac laboriosum? quam, Deo derelicto vitis servire? Plane ita est: minore negotio caelum nobis comparare possumus, quam Infernum. Blosius parad. an. c. 33.

Thomas Morus dicitare solebat: quam plurimi in hac vita eo labore Infernum mercantur, cujus vel dimidio caelum lucrati fuissent. Item ad mulierculam nimio studio, & lenocinio, comptam dixit: nisi Deus tibi pro hoc tanto labore tuo Infernum reddat, magnam tibi pro se injuriam faciet. Fernandus in Gen.

2. sect. 8.

§. XV.

Cœlum labore comparandum.

Figura, & Symbola.

Ecce vir luctabatur cum eo usque mane. Gen. 32. 28. quam luctam exponit Ol. 12. 4. *flevit & rogavit eum, in Bethel invenit eum.* Cur hoc tempore, & occasione potius, quam aliâ luctatur Jacob? cur non tum, dum exiit à domo patris? vel dum in deserto pascit oves fœderis sui Laban? Modò ingrediebatur terram promissionis, ut ascenderet Bethel. Significat, quòd, ad ingrediendam veram terram promissionis, necesse fit, prius luctamine, lacrymis, & oratione, excreari. Sylv. in Jo. 16.

Nequaquam Jacob appellabitur nomen tuum, scilicet Israel. Gen. 32. 28. Hugo Card. post luctam mutatur nomen, de Jacob fit Israel: quia, ut dicit authoritas: non erit Israelita, qui prius non fuerit Jacobita. S. Bern. serm. de Nat. Virg. luctare cum angelo, nè succumbas: quia regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. S. Hilar. in c. 7. Matth. regnum cœlorum sola verborum officia non obtinent; neque, qui dixerit Domine, hæres illius erit. S. Greg. Niss. or. 3. de beatitudinibus: fructuum, qui sperantur, flos afflictio est. Propter fructum igitur etiam florem decerpamus. Did. Niss. polit. p. 2. l. 6. c. 8.

Non vocaberis ulrà Jacob. Gen. 35. 10. Credit Abulensis, eum ex fortitudine, & victoriis, duo illa nomina sortitum *Jacob, & Israel, luctator* scilicet, ac *videns Deum*: nam, velut alter Hercules, luctatus est cum plurimis laboribus, cum fratris inimicis, cum ingratitude Laban. Rursum cum timore fratris, cum angelo totâ nocte, cum seditionibus liberorum apud Sichimitas, cum nece Joseph illatâ, ut putabat &c. Verus Jacob, sed & Israel Deum videns; nam septies Deum, sive angelum vidit. S. Thom., Lyr., Abul., inquit: Jacob hic vocatur Israel: quia Deus hic exivit Jacobum; ut, qui hucusque vitam activam egerat, contra hostes, & vitia dimicando; nunc contemplativam agat. S. Aug. q. 114. *Jacob*, id est, *supplantator*, significat certamina, & labores, præsentis vite; *Israel* verò, id est, *videns Deum*, præmium futuræ beatitudinis. Corn. hic. *Exultabis Jacob, & lætabitur Israel.* Pf. 13. 7. Per Jacob status viæ; per Israel status patriæ: in via enim oportet luctari; in patria videtur Deus. Non erit Israel, qui prius non fuerit Jacob. Hugo Card. hic.

Mandavit Deus Moysi, Ex. 26. 7. ut vela, & cortinas tabernaculi, *lineas, & hyacinthinas, & purpureas faceret.* Purpura, quæ rubicunda est, & sanguinea, denotat, in Ecclesia ad sanguinis usque effusionem nobis laborandum esse; limum verò, quòd toties manus subit, toties tunditur, & laboratur, antequam ad perfectionem, & formam, legitimam perveniat, mortificationem designat; hyacinthus autem, qui cæruleus color est, æternæ beatitudinis præmium. Bessæus. D. Septuag.

Operuit nubes, & apparuit gloria Domini. Num. 16. 43. Factum est hoc, cum ortâ seditione, & tumultu crescente, Moyses, & Aaron, fugerunt ad ta-

bernaculum fœderis. Orig. hic hom. 11. quamvis magni sint vitæ meritò Moyses, & Aaron, quamvis animi virtutibus pollent; apparere tamen eis Dei gloria non potuisset, nisi in persecutionibus, in tribulationibus, in periculis, in ipsâ pene morte, constitutis. Et tu ergo nè putes tibi dormienti, & otioso, apparere posse gloriam Dei. Sylv. in Jo. 16. q. 3.

Regnum Saulis, quod nec magnum, nec diu duravit, mox ei concessum à Deo; at Davidis, quod valde magnum, & stabile futurum, per multa pericula, & labores acceptum. Sylveira in Apoc. 5.

Et inter coronulas, & plectas; leones, & boves &c. 3. Reg. 7. 29. Salomon, dum in basibus columnarum, & in coronis peristyliorum, boves, & Cherubim, efformari voluit, mysticè declaravit, instar bonum nobis in Ecclesia laborandum esse; si Cherubim, & Sanctorum fortis, participes esse velimus. Bess. Dom. Sept.

Comedite, amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Cant. 5. 1. In terra suos vocat ad sobriam refectionem; in cœlo ad ebrietatem, & satietatem. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Pf. 16. 15. de Pinna in Eccl. Ethol. 6.

Cœnabo cum illo. Apoc. 3. 20. Cur Dominus hic promittit potius cœnam, quam prandium? Joachim. Abb. bene se in hoc loco cœnare potius, quam prandere, promittit: quia solet sponsum post prandium ab uxore discedere, & ad opus exire; post cœnam verò vix unquam; sed pariter conqueſcunt. Sylv. in Apoc. 3. q. 55.

Testimonia.

Ex Veteri.

Dominus virtutum, ipse est rex gloria. Psalm. 23. 10. Prius *Dominus virtutum* in hac vita, postea in beatorum felicitate *rex gloria.* de Pinna in Eccl. Ethol. 6.

Sicut latantium omnium habitatio est in te. Psalm. 86. 7. Hier. ex Hebræo: *carabunt omnes quasi in choris, omnes fortes mei in te.* Regnum cœlorum vim patitur. Alii: *omnes oculi mei in te*: quia idem nomen apud Hebræos oculos significat, & fortem. De Ponte in Cant. 1. Exhort. 16. §. 3.

Urbes fortitudinis nostra Sion. II. 26. 1. Cœlum, est civitas fortium, in qua nemo imbellis admittitur. In vita S. Aſtionis, & Epicteti Mon., qui acerba pro Christo tormenta tolerarunt, nil aliud ingeminantes, quam *Christiani sumus*, refertur; quòd vigilantius Aſtionis mortem parentibus adhuc Infidelibus nuntiari parabolicè dicens: eum in remotam regionem migrasse, in qua felicissimè viveret. Rogavit mater, dixitque: quæ est regio illa, quòd perrexit dulcissimus meus, & unicus Aſtion? Vigilantius respondit: regio robustorum virorum: quam deinde explicans, esse cœlum, ad

ad quod per martyrium tranſierit fortis Aſtion; parentes ejus ad fidem Chriſti convertit. Abbas Athanaſius in prato Spir. apud Joan. Moſchum c. 130. narrat: ſe in extaſi ab Angelo ductum ad cœlum; cumque pulſans illud ingredi vellet, audiſſe ab Oſtario: non huc ingrediatur quiſpiam in negligentia degens; ſed ſi intrare vultis, abite, certate, nihil æſtimantes vanitates ſæculi. Corn. hic.

Ex Novo, & Patribus.

Regnum cœlorum vim patitur. Matth. 11, 12. Cur, qui vetat rapinæ, in negotio regni cœleſtis rapinæ, & violentiæ, meminit? S. Paulinus ep. de gazophylacio: ô abundantia bonitatis Dei! nè trepidus, nè cuncteris, nè parcus. Eſto violentus Deo, rape regnum cœlorum; qui vetat aliena attingi, ſua gaudet invadi. Et, qui damnat avaritiæ rapacitatem, laudet fidei rapinam. Delectatur Deus, ſi, quæ aliquando pro terrenis fecimus, pro cœleſtibus exhibeamus; ut affectus mali in bonos vertantur. Ut gravior ſit beatitudo, rapienda dicitur à beatis ad felicitatem æternam dulciorem: *agua enim ſurſiva dulciores.* Prov. 9. 17. Qui contra hominem ſimilem ſibi luſtrat, aut in agone contendit, opus habet fortitudine corporis; ut athleta victor exiſtens juſtâ laureâ mereatur coronari. Porrò, qui cum DEO luſtrat, & regno cœlorum vim inferre præſumit, aliâ & meliori fortitudine, opus habet, ſcilicet fortitudine mentis. Nam fortitudo corporis quid illic valet? ſpiritus enim eſt Deus. Et ſicut eum, quem adoratur, adorare oportet in ſpiritu, & veritate; ita, qui luſtrat, colluſtrari oportet in ſpiritu, & veritate. Quid eſt legitime luſtrari? ninimum fortitudine uti veræ, & ſanctæ humilitatis, in precibus, & lacrymis ſic enim ille Jacob ſuperavit, teſte aliâ Scripturâ Oſeæ 124. in fortitudine ſua directus eſt cum Angelo, & invaluit ad angelum; *flevit, & rogavit eum.* S. Rupertus prologo Explanat. in Cant.

Vidi Sanctam Jeruſalem novam deſcendentem de cœlo. Apoc. 21. 2. Semel in Scriptura legitur, cœlum, in ſingularis favoris teſtimonium, ad Joannem deſcendiſſe. Sed quò deſcendit? *in montem magnum.* v. 10. Cur non in planitiem, ut Joanni jam laboribus fracto, & ſeniculo, nonnihil parceretur? myſterium ſubest: non datur cœlum ignavis. Deus gloriam ſuam dare ſtatuit in præmium, & mercedem; ut & nos aliquid, & quidem de noſtro, conferamus. S. Chryſoſt. hom. 60. ad pop. neque nos ſupinos vult eſſe Deus; propterea non ipſe totum operatur: neque vult eſſe ſuperbos; & ideo totum nobis non ceſſit. Dei eſt vocare, noſtrum reſpondere. Job. 14. 15. *Vocabis me, & ego r. ſoondebo tibi; operi manuum tuarum perri- ges dexteram.* Segneri S. 31. die Merc. Dom. Paſſ.

Si vis ſuſtinere laborem, attende mercedem: nam & operarius in vinea deficeret, niſi attenderet, quid accepturus eſſet. Cum autem attenderis, quid ſis accepturus, omnia tibi erunt villa, quæ pateris; nec digua æſtimabis, pro quibus illud accipies. Miraberis, tantum dari pro tanto labore: nam utique, fratres, pro æterna requie labor æternus ſubeundus erat. Æternam felicitatem accepturus æternas paſſiones ſuſtinere deberes. S. Auguſtin. conc. 1. in Pl. 36.

Non dormientibus provenit regnum cœlorum, ſed in mandatis Dei laborantibus, atque vigilantibus. S. Leo f. 1. in ſolemnit. Epiph.

§. XVI.

Cœlum obtinetur per adverſa, & ardua.

Figure, & Symbola

Faciam ſemen tuum ſicut pulverem terræ. Gen. 13. 16. Et c. 15. 5. *Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes, ſic erit ſemen tuum.* Cur prima comparatio abjecto pulveri fit? ſecunda micantibus ſtellis? Hugo Card. ad ſtellas uſque evehantur, qui ita ſe abjiciunt ſicut pulvis. q. d. Quòd illi ſoli micandi dignitatem in firmamento obtinent, qui merentur; labores, & humiliationem, ſuſtinendo. Sylv. in Matth. 1. q. 10.

Erant autem inter aſcenſus eminentes petra ex utraque parte. 1. Reg. 14. 4. Laborioſam ſalutis viam via Jonathæ repræſentabat. Carthuf. per illas tortuoſitates, & difficiles, itineris, figurabatur; quàm arcta ſit via ſalutis. Mendoza in 1. Reg. 14. annot. 18. ſect. 1.

Lilia ejus lilia. Cant. 5. 13. *Lilia,* quia charitatem cœleſtis regni promittunt; *diſſilantia myrrham primam,* quia per contemptum voluptatum præſentium, ad hanc perveniendum eſſe prædicant. V. Beda hic.

In tentatione ambulat, ſcilicet ſapientia, cum eò. Eccl. 4. 18. Ex hoc verſu ſumptus fuit ille Athenarum, & Academiarum, mos, probandi eos, qui eò ſtudiorum cauſâ veniebant. Athenis enim ſolebant novos ſcholares ſcommatibus, convitiis, ſibilis, riſibus, excipere; iisque probare eorum patientiam, & moſtiam; itaque probatos ad ſtudia admittebant, ut refert Greg. Naz. or. 20. ubi S. Baſilium Athenas venientem ita exagitatum eſſe commemorat. Corn. hic.

Simile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Matth. 13. 31. S. Iſid. Peluſ. de par. grani & ſinapis l. 1. ep. 199. plurimis de cauſis Dominus regnum cœlorum grano ſinapis comparavit: nempe ob paupertatis, quam pro indulgenti ſua demiffione ſubiit, vililitatem; ob gregis, auſpicante Evangelio, puſillitatem; ob nativam grani ſinapis acrimoniam; quâ etiam opus habet is, qui arctam graditur viam.

Ad monasterium S. Davidis petentes recipi, prius decem diebus, præ foribus monasterii, verborum opprobriis vexabantur; si patiens ad decimum diem perseverabat, recipiebatur. Bolland. i. Martij.

Testimonia.

Liber generationis Jesu Christi. Matth. 1. 1. Quare prius ponitur nomen *Jesu*, postea *Christi*? quia nomen *Jesu*, id est, Salvator, dicit merita; *Christus* verò dignitatem. De meritis ergo potius, quàm de corona, & purpurâ, Salvator noster gloriatur. II. Merita dignitatem precedere debent. Sylv. in Matth. 1. q. 10.

Responsum acceperat &c. Luc. 2. 26. Sanctus senex toleravit hujus vitæ miseras, quæ acerba sunt iustis, ut Christum in carne non in perpetuum, sed per horam videret. Quantum enim debemus, ut Dei visione æternum fruamur! Stella hic,

Hi qui amici sunt stolis albis, qui sunt? & unde venerunt? Hi sunt, qui venerunt ex tribulatione magna. Apoc. 7. 13. 14. Quibus verbis ad primam questionem, *qui sunt hi?* nihil responsum est; ad alteram verò, *unde venerunt?* significanter dicitur, venisse eos *de tribulatione magna*. Ratio responsi est: non enim attendit Deus, quis ille homo? qui cœlum ingreditur, num dives, an pauper &c. modò de tribulatione magna venit, modò patiens fuerit? Drexel. l. 1. de Cœlo c. 9. §. 3.

Difficile est, imò impossibile, ut presentibus quis fruatur bonis, & futuris; ut hic ventrem, & illic mentem impleat; ut de deliciis transeat ad delicias; ut in terra, & in cœlo, gloriosus appareat. S. Bern. de inter. domo c. 46.

Quis? nisi stultus, volens cum festinatione ire Romam, viam tenet ducentem ad Compstellam, quæ semper elongat à Roma? Cùm igitur via crucis nihil habeat, nisi asperum; & hæc sola sit via ad Regnum; restat necessario, quòd omnis via, quæ dulce bonum sequitur, non amarum, ductura sit ad Infernum. Sicut enim aqua omnis fluminis intrat, & finitur in amari; sic omnino necesse est, ut omnis humana dulcedo terminetur in amaritudinem. S. Bonav. l. 40. in Exalt. S. Crucis.

Vide plura T. Tribulatio.

§. XVII.

Alia media, & via.

Ex Veteri & Novo.

L*Evavis pallium Elia, quod ceciderat ei.* 4. Reg. 2. 13. Elias, ad cœlorum regna festinans, non potest ire cum pallio; sed Mundi in Mundo vestimenta relinquit. S. Hier. ep. 34. Ad Julianum consolat. ob amissas filias.

Multiplicationem ingressus illius quis

intell. xii? Eccl. 1. 7. Hugo Card. multiplex est Sapientiæ ingressus. I. in uterum B. Virginis per incarnationem; II. in Mundum per apparitionem; III. in Infernum, ob captivorum redemptionem; IV. in cœlum per ascensionem; V. in mentem hominis per gratiæ infusionem, illuminationem, inspirationem. Paulus de Palatio, & Carchus, intelligunt varios modos, quibus divina Sapientia homines erudiens ad cœlum ducit.

In partes vade sæculi sancti. Eccl. 17. 25. Raban. Hugo. imitare, fortire, partem eorum, qui in saculo sancto habitant; imitare eorum mores.

Beati pauperes spiritu &c. Matth. 5. 3. Gradus quosdam firmissimos ex lapidibus pretiosis sternit quodammodo Dominus Salvator; per quos animæ sanctæ, & fideles, reperere possunt, & ascendere ad summum illud bonum, id est, regnum cœlorum. S. Chromatius Ep. conc. de 8. beat.

Ex Patribus.

Regnum cœlorum, ô homo! aliud non quærit pretium, nisi teipsum; tantum valet, quantum es. Te da; & habebis illud. S. Aug. Man. c. 16.

Nemo potest idoneus fieri futuræ vitæ qui se ad illam modò non exercuerit. Idem in Pf. 148.

Fieri non potest, non potest, inquam, fieri, ut, qui hic in socordia, securitateque, vixerit; qui in deliciis omnibus assiduè dies consumpserit; qui temerè, neglecteque, transegerit aetatem; illic honorem consequatur. S. Chrysost. conc. 3. de Laz.

Quid? jam tollenda es in cœlum, & nunc te demum mergeres in cœcum? te præstolatur curia Sanctorum; & præponeres societatem demonum? Guaric. sect. in solemn. SS. OO.

Quanti, ô homines, profiteremini vos esse empturos, si salus aeterna venderetur? Nè vos laborasse pigeat. Licet vobis, si velitis, pretiosissimam salutem emere proprio thesauro, charitate, & fide vitæ. Hoc pretium Deus libenter accipit. Clem. Alex. adh. ad Græcos.

In regnum Dei vocati sumus, dignè regnò Ambulemus. Id. l. 3. pædag. c. 11.

Beatus, qui oculis semper defixus est in contemplatione futurorum bonorum, quoniam ea consequetur. S. Ephrem de beatitud. & miseris.

Quatuor sunt genera hominum regnum cœlorum possidentium: alii violenter rapiunt, alii mercantur, alii furantur, alii ad illud compelluntur. Rapiunt, qui dereliquerunt omnia, & sequuntur Christum. Mercantur, qui faciunt sibi amicos de mammona &c. quia dant in præsentem pauperibus temporalia, ut in futuro recipiant ab eis aeterna. Sunt alii, qui nonnulla bona occultè faciunt, pro quibus merentur regnum cœlorum; sed tamen furari illud dicuntur. Com-

Compelluntur pauperes necessarii, compelluntur multi variis necessitatibus, & oppressionibus, afflicti. S. Bern. lib. sentent.

In paradiso nullus inveniet domum ad quam ascendam, nisi in hoc Mundo sibi edificet. Quidam in partibus Mosellæ, qui plures vivens edificaverat domos, in agone conquestus: plures edificavi domos; utinam parvam unam cellulam edificassetem in caelis! S. Vinc. Ferr. l. 1. fer. 2. post Oculi.

§. XVIII.

Citò vult Christus nos caelum consequi.

Exi citò in plateas, & vicos civitatis &c. Luc. 14. 21. citò inquit, ob maximum de-

siderium, quod ei inest, ut divitiarum suarum thesauris perfruarer. Diez. Diligentia in oper. Virt.

Domine memento mei &c. Luc. 23. 42. respond. hodie. Euseb. Emisl. hom. de bono latrone: hodie, inquit. q. d. Quid me o fidelis meus, & unicus tanti triumphis testis, quid me tantoperè exorandum putas? *hodie mecum eris.*

Ecce venio citò, & merces mea mecum est. Apoc. 22. 12. Quare citò venis Domine Jesu? certè ut citò remuneret bonos. *Hodie mecum eris in paradiso.* S. Bonav. l. 3. Dom Septuag.

TITULUS II. CALUMNIA.

Arius sortium superatus est. 1. Reg. 2. 4. Propriè arcum vocat linguam mordacem Phenenna; quæ scommata in Aunam, quasi sagittas, jaculabatur. Corn. hic.

Percusserunt maxillam meam. Job. 16. 11. Ille dicitur aliquem in faciem percutere, quando ei improprium in facie dicit. S. Thom. hic.

Quisquis calumniis eliditur, vilipenditur; dum vilipenditur, pro vili venditur: quid enim est vilipendere, nisi pro vili vendere? sed fatuus est mercator calumniator, qui carum pro vili pendit, cum Deo charum hominem vilipendit. S. Bonav. in Pl. 118.

Vide plura T. Tribulatio.

§. I.

Calumnia affligunt, perturbant etiam Sanctos.

Ex Veteri.

Samson, Judic. 16. 21. 25. non iniquè tulit catenas, carcerem, cœcitatem; at ubi illud sibi sensit, tunc enimvero credidit se captivum; & vitam pertæsus, perire maluit, quam erubescere. S. Ambr. ep. 70. ad Vigilium: circumagebatur ludibriis, quod duritius, & ultra ipsam captivitatis speciem, tolerabatur: nam mori, naturæ functio; ludibrio esse probro ducitur Oliva l. 4. Strom. §. Fidelis Deus &c.

Cum audisset, ascende calve, maledixit eis in nomine Domini. 4. Reg. 2. 23. 24. Qui thesauros Syri Naaman rejecit, 4. Reg. 5. 16. sustinere non potuit puerorum clamores. Quam duritius est rubore regi, quam storeâ! Oliva l. 4. Strom. §. fidelis Deus &c.

Tunc Tobias ingemuit. c. 3. 1. Vide hic, quam verum sit illud Eccl. 7. 8. *calumnia conturbat sapientem.* En tibi! cœcitas non tur-

bavit Tobiam, sed conturbavit calumnia uxoris: magis enim offensâ Dei, quam injuria propria eum cruciabat. Corn. hic. Quam durum contumeliam pati, patet Tobia 3. 7. 10. quæ septem virorum necem patienter siccis oculis ferens, ancillæ contumeliâ turbata ascendit in superius cubiculum domus suæ; ibi tres dies egit lacrymis, jejuniis, orationi dedita. Sylv. in Apoc. 2.

Ladetur, quasi vinea in primo flore botrus ejus, & quasi oliva projiciens florem suum. Job. 15. 33. Flores vius, vel olivæ, facillè laduntur gelu, aut nimio æstû; ita virtus tenera inter calumnias improborum. De Ponte in Cant. 2. §. 2.

Cum Job in omni calamitate perstaret animosus, dæmon amicos in ejus patientiam armat, & duris illorum verbis pro armis usus, ejus patientiam evertere aggreditur Job. 18. 21. *hæc sunt*, inquit, *tabernacula iniqui & iste locus ejus, qui ignorat Deum;* quibus ictus Job: *usquequò*, inquit, *affligis animam meam, & averteris me sermonibus?* c. 19. 2. Orig. in Cat. Græca: qui corporis cruciamenta toleravit, non passus est verba. Jobus, qui hæc dicit, est athletarum fortissimus, in cujus libro nihil ita eminet, ut ejus fortitudo, ac patientia; labores tamen sentit, quos ex eorum duro sermone, qui ad eum visendi causâ venerant, hauriebat. Chananæ fides laudatur, Matth. 15. 26. quia duris verbis Christi nihil offensâ. Naxera in Jol. 7. §. 38. mitiora ferri, quam linguæ vulnera. S. Greg. l. 2. in Ezech. hom. 19. de Job. Disponente Dominò; consumpti sunt greges, interfecti custodes, everta domus, extincti filii, percussa caro à planta pedis usque ad verticem. Remansit uxor incolumis, quæ verborum jaculis vulnera auget.

Calumnia conturbat sapientem Eccl. 7. 8. vis exempla? Moyse fuit irrogata calumnia à Core Dathan, & Abiron; quod ambiret principatum sibi, & Pontificatum Aaroni fratri